МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

ЕРА, № 117 (4285). 29 СЕНТЯБРЬ 1966 шу. Мах 2 кап.

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

КПСС XXIII-ча съезде ше доклад еш Л. И. Брежнева вай пропагандистех аьлар «парте дошо фонд». Цу дешана хьагойу парте мел чІоагІа сий ду пропагандистий, мел боккха лоархІам бу цар балха.

Да а да вай пропагандисташта хьалхашка латтар сийлени бехктокхамен гІулакх. Дукхагlча даькъе парех тийша да политически дешарцара наьха безам лакхбелга. Пропагандист моллагІа тема кІоаргга яшхен из говза ювцен хоwш хуле, цун кружоке ладувгІаш бараш дукхагІа хургба, уж чІоагІагІа тІаберзаргба политически дешара. Цудухьа хІара пропагандист хила веза политически дешара система хІанз хьалхашка латта дехкараш кІоаргга кхетадеш а, хІаьта уж диза кхоачашдара ший низ, хьинар кхо ца деш къахьегаш а.

Цу тайпара пропагандисташ дукха ба вай республике. Цар кхетамца вІаштІехьйоах политически дешара занятеш, лакхъю шоай методически говзал, хІара ювцаш йола тема моттигерча вахарца

ПРОПАГАНДИСТ

ювзаш чакхйоах, дешаш барий безам Іомаеча темана тІаберзабу. Республика 3170 пропагандистах 90 процент лаккхара дешар дийша бaьнна е йистебовла боахкаш ба. Дукха ха йоацаш Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума Указах Сийлен грамоташ елар республика дукккхача пропагандисташтеи лекторaштеи. Царна юкъе бар йоккха опыт йола Гудермесски районерча «Дружба» яхача совхоза юкхьанцарча политшкола пропагандист Эсамбаев Іаьла, МалгІабика ремстройучастка юкхьанцарча политически школа пропагандист Халухаев ИбрахІим, Наурски района Ленина цІерахча колхоза юкхьанцарча политшкола пропагандист Лазарева Екатерина, Шаьла района «Пищемаш» яхача завода марксизма-ленинизма лардий школа пропагандист Тарамов Абубакар, иштта кхы а.

Шерагара шерага шоай методически говзал лакхъеш хьабоагІа уж пропагандисташ. Цар шерра пайда эц хьалха латтача опытах.

«Партийни просвещене ерригa система, — аьннад КПСС XXIII-ча съезда резолюце тІа, — коммунизм хьалъяра хІанзарча дехкараша дІа мадехха хила еза». Партийни просвещени эргалькха дІахо тоаяра чІоагІа къахьег вай парте. ДІадахача дешара шера денз юкъарчал доацаш кхоачашъеш я политически образоваче керда система.

ХІанз кастта партийни дешара керда шу дІадолалуча хана къаьстта дика кийчбенна хила беза пропагандисташ. Хьалххарча ленопка денз занятеш толаме дІайолалдара гІулакх эггара хьалха тийша да пропагандистех, цар знанеех, методически говзалах, царна ладувгІарашца болх бе харах. Республике дукха мероприятеш вІаштІехьъяьхай пропагандисташ политпросвещене дешара кердача шерага кийчбара, чакхъяьннай пропагандисташта лаьрхІа йола республикански семинараш. ДІадахача шера итогаш а яь кердача дешара шера боккъонца кийчлуш я партийни комитеташ. ХІанз чІоагІа лоархІаме да Іоаяь опыт вІашагІтохар, гІалаташ довзар, дешара кердача шера коммунистий политически дешара боарам кхы а лакхбара де мел дезар дар. ЧІоагІа терко е еза комсомольски просвещене системе пропагандисташ харжара а уж кийчбара а.

Берригa низ тІабахийта беза соахкара кхоачамбоацараш ца хилийтара. Партийни дешар эргадаькхa тоадара даькъе соахка дукха халонаши кхоачамбоацараши нийслелар. Керттера бахьан дар ерригача партийни организацеша из дешар дІахо тоадар, хІаьта занятеш лакхача идейни боараме чакхъяхар, марксистско-ленински теори вахарца айхха бувзам болаш Іомае езар боккъонца кхета ца дар.

Наьсарен, Советски, Шаьла районий цхьайолча юкхьанцарча партийни организацей пропагандисташ занятеш яра лерттІа кийчъ-лацар, уж сакъерламе дІакхахьацар, цар идейно-теоретически боарам лоха хулар, ирача политически дешашта тІехбувлар. Цхьайолча моттигашка нийслора е тайпа кхоачамбоацараш а. Іомаеш йола проблемаш таханарча денца лерттІа ювзацар, моттигаш нийслора йовзаш йола тема цІаькха а ювцаш, коммунизм хьалъяра теорей практикаи лоархІамегІа йола проблемаш яшхацар.

Укх шера къаьстта терко е еза пропагандистий методически говзал лакхъяра. Цхьавола пропагандист хул хІара тема говза яшха ховш, бакъда цунна карагІдалац ладувгІарий цу темацара безам совбаргбола гІулакх вІаштІехьдаккха. Цу тайпара дола дешаш кхы а дукха да пропагандиста ха дезаш. Цудухьа политпроса городскойи районийи кабинеташка вІашагІйохка еза даим болх беш хургйола пропагандистий говзал лакхъю школаш. Цу гІулакха эша кадраш йолаш я массанахьа а. Уж ба хьехархой-методисташ. Царна дийка йова педагогикеи методикеи. Геттара лоархІаме да пропагандисташта юкъе дикагІйола опыт йоаржаяр. Цу хьакъехьа дика опыт Іоаяьй Грознерча крекинг-завода партийни организаце политически просвещене кабинета методически совето. ДикагІвола 13 пропагандист, лектор, консультант чувоагІа цу совета. Цар Іомаю дикагІволча пропагандистий опыт, хІаьта из массанена дІайовзийт. Цул совгІа цар дувц школашкарчеи семинарийи занятей теоретически методически боарам лакхбара дешаш.

Теркалде дезаш да цхьаькха дош а. Цхьайолча моттигашка каст-каста хувцалу пропагандисташ. Из нийса дац. Пропагандисташ кІезигагІа ме хувцалу дикагІа да, хІана аьлча цар дукхагІа болх барга хьежжа уж теоретически дегІабоагІа, цар методически говзал лакхлу.

Юкхьанцара партийни организацеш дехкарийла я пропагандистий цахаддаш йоакхо е, массаза царна новкъостал лоаттаде.

Кастта дІадолалу политпросвещене дешара керда шу. Миллионаш бола коммунисташи парте боацараши боагІаргба хьалхарча занятешка. Цига декаш хургда пропагандиста дІайха дош.

Шеко яц республика пропагандисташа парте шоашта хьалхашка оттадаь бехктокхаме дехкараш сийленца кхоачашдара хьинаре къахьегаргхиларах.

ОКТЯБРА СИЙНА

ХЬАЛХАРА ТОЛАМ

ЩІаккха даьхадац Урус-Мартана района Мичурина цІерахча совхоза шоллагІча отделенерча Цуцаев Ризвана кулгалдеча дулха хьайбаш кхоабача ферма коллективо укх шера санна къахьегама лакха толамаш. Хьайбай продуктивность лаккъяра доакъар Іалашдара гІулакх геттара лоархІаме хилар тІехдика кхетадарца доакъара база чІоагІъе лаьрхІар ферма коллективо ер шу долалушше а. Кхоачамболаш йол, ча, силос Іалашъяьй ферме. Ши эзар тонн совгІа силос еллай, хІаьта кхы а эзар тонн йолларгйолаш а я. Іалаш мел яь йол хьайбаша Іа доаккхаргдолча хьатІаэзай.

Ферма хьайбаш леладераша укх шера бархІ бетта даьхача толамашка хьежача ха йиш я шоай балха мел уйла тІайохийташ цар къахьийгад. Планах паччахьалкхенна 40 тонн дулх дІадала дезаш яр совхоз. хІаьта хІанале 30 тонн дІаеннай. Дулх дукхагІа лаккхарал совгІа из даккхарга дІабода мах лохбара а кхетамца вІаштІехьбаьккхар укхаза къахьегам. Паччахьалкхенна дІаденначa дулха хІара центнер яккхарга планах 82 сом дІадахийта дезача 69 сом мара дІадахийтадац. Даьхача толамех кхоачам ца беш шу чаккхдалалехьа паччахьалкхенна 15 тонн кхы а дарегІа дулх дІадала дерхІ хьайбаш леладераша. Мишта вІаштІехьдаьннад ферма коллектива иштта къахьегама коталонаш яха?

Цкъа-дале, — дувц Ризвана,— вІаштІехьдаьннад лоаман даьгІанехи гурахьа йийна юрта боахама культураш чуйицача кхашка шоалагІа дІайийнача культурехи бизза пайда эцар бахьан долаш. ШоалагІа-дале, зооветеринарни бокъонаша дІадеххача тайпара хьайбашта гІулакх дар бахьан долаш хьайбаш довцар, кІезигагІа цамогаш а хулар.

ХІаьта керттердар — кийчдаьча доакъара нийса учет леларри из кхом а беш доаггІача тайпара дІадахийтари да.

Ферма заведующе болх кхетамца вІаштІехьбаккхар бахьан долаш хІара скотника, Іаьсий леладечоа дика хов ше тахан сен тІехьа къовсам лоаттабу, кхоана фу де деза. Царна хов шоай къахьегама толамаш пятилетка хьалхарча шера хьайбай продукташ яхара республика план кхоачашъяра мел лоархІаме да. Коллективо доккхал ду хьалха латтача Іаьсий леладерех Джабраилова Амантах, Хамзатова Забурах. Тамашийна дац цар шоаш леладеча Іаьсех цхьаккха а тІера ца далийтар, хІана аьлча шоай балха ерригa уйла а дог а дІаленна нах ба уж. Цар леладеча хІара Іасана дийнахьи буси планах 400 грамм тІаккхета дезача 527 грамм дулх тІаккхетар.

Цхьабакъда, помещенешта ремонт яра гІулакх мела лел. Хьайбаш чудохка дезача йиъ помещенех цаІ мара ремонт яь яьннац, хІаьта хьайбаш чуотто деза ха гарга я. Ремонт е езача помещенешта эшараш дукха да: тоаде деза кораш, наІараш, кормушкаш, йовкъаш йохка еза.

Укх шера фермах дулха-шурий ферма ергІолаш я, хІаьта 1200 бежан а хургда ферме. Хьалъе йолаяь ферма геттара мела ю. ХІанз а духхьал 200 бежан чухошаргдола цхьа помещени мара хьалъяь яьннац. Укх шера хьалъергІйий ца ховш я коровника хьайбаш дахкаргдола помещени. Цу гІулакха уйла е еза гІишлошъераша, къаьстта прорабa нов. Турпаловеи десятника нов. Амирхановеи.

Д. ОЗАЕВ, В. ЯХЬЬЯЕВ.

СОВЕТСКИ ЖУРНАЛИСТИЙ СЪЕЗД

МОСКВА, 28 сентябрь. Кремлевски театре хьайийлай советски журналистий шоллагІа Ерригсоюзни съезд.

Цу шийтайпарча летучке гулбеннаб ерригача союзни республикай газетий, телеграфни агентствай, журналий, радиой телевиденей, издательствай викалаш. КПСС XXIII-ча съезда решенешка хьежжа цар дувцаргa советски журналистий дехкараш. Хьаьшашта юкъе ба журналистий дунен халкъашта юкъарча организаце викалаш, цхьадолча доазой дехьарча мехкашкара баьхкараш.

Гулбеннараша безаме тІаийцар президиуме гучабаьнна новкъостий П. Н. Демичев, И. В. Капитонов, Б. Н. Пономарев.

КПСС ЦК Политбюро членалла кандидата, КПСС ЦК секретара П. Н. Демичева СССР-а журналистий Ерригсоюзни шоллагІча съездага КПСС Центральни Комитета дахьийта письмо Іоддийшача дІаьхдаь тІоараш техар зале.

СССР-а журналистий Союза Правлене балхахи КПСС XXIII-ча съезда решенешца дувзаденна долча советски журналистий дехкарехи йола отчетни доклад йир СССР-а журналистий Союза правлене председатела дехкараш кхоачашдеш волча Д. П. Горюнова.

(ТАСС).

МЕХКДАЬТТАХОШТА

ДукхегІйола автотранспорт кхашнара ялат, даакъар, свекла дІаувзаш яле а, мехкдаьттахой балха Іаткъац машинаш кІезига хилар. Хьоттам мичча тайпара бале а мехкдаьттахошта ханнахьа дІакхоачаю «Грознефта» автобаза шофереша утяжелитель, реагенташ, оборудовани. Лоаман наькъашка лела Іема говза водителаш дукха ба автобазе. Уж ба шофер Силиров Василий керте латтача бригадера коммунисташ Тетрадзе Николай, Калинин Василий, Демельханов Оалхазар, Сологуб Александр. Дукха тоннаш хула мукъ тІаболча самосвалашца хІара денна 40—60 километр нормал дукхагІа никъ бу шофераша Асуев Вахас, Гладков Кузьмас, иштта кхычар а.

А. ТИЩЕНКО.

ДОТТАГІЛЕН ВИЗИТАЦА ВЕНГЕРСКИ ХАЛКЪА РЕСПУБЛИКЕ ХИННАВ Л. И. БРЕЖНЕВ

Венгерски социалистически болхлой парте Центральни Комитето вийха ваха доттагІала визитаца укх шера 25—26-ча сентябре Венгерски Халкъа Республике хиннав Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Генеральни секретарь новкъост Л. И. Брежнев. Цунца цхьана цига хиннав КПСС ЦК секретарь новкъост Ю. В. Андропов.

Визит йолча хана дукккхача дешашта доттагІал тІехь дагабоалаш къамаьлаш хилар новкъосташта Л. И. Брежневнеи Янош Кадараи юкъе. Къамаьлаш деча дакъа лаьцар советски оагІонгахьара — КПСС ЦК секретара нов. Ю. В. Андропова, КПСС ЦК члена, ВНР-ерча СССР посола Ф. Е. Титова, венгерски оагІонгахьара — Политбюро членаша, ВСРП секретараша новкъосташа Бела Биску а Золтан Комочина а.

Новкъостий Л. И. Брежнев а Янош Кадар а вІаший дагаваьлар шинна а мехка коммунизми социализми хьалъярах, цар дийцар КПСС-аи ВСРП-енеи, Советски Союзаи, Венгерски Хьалкъа Республиканеи юкъера вежарашха дола бувзамаши цхьана гІулакхаш леладелгеи дІахо дегІаккхувдареи кІоаргдареи дешаш. Цу ханна хьакхайкалир шинна а мехка халкъаша маяххара дола советско-венгерски гІулакхаш толаме дегІаахара шаккхе оагІув цхьатарра раьза хилар.

ВІашагІкхийттараша белгалдаькхар Вьетнамаца тІом а болабаь, дунен халкъашта юкъера хьал дІахо а ирде гІерташ йола США керте латтача империализма агрессивни гІулакхашта дукхала хьинаре къовсам лоаттабанза барг ца хилар. Цар хьакхайкалир шоай даьхен паргІатои доІами бахьан долаш къовсам лоаттабеча турпалерча вьетнамски халкъа дІахо а массе оагІорахьара новкъостал де шоаш кийча хилар.

Шинна а оагІоно чІоагІа раьза хинна белгалдаькккхар, Варшавски договора юкъе дакъа лоацача паччахьалкхений Бухарестски деклараце тІа хьахьекхача гІулакхашка хьежжа Европе машари кхерамзлеи Іалашъянза ярг ца хилара гІулакха КПСС-аи ВСРП-енеи, СССР-а а ВНР-ена а хетараш бокъонца цхьатара хилар.

Шенача дег тІара доттагІал долча хьалашкен дийцача дерригача дешаех хетараш бокъонца цхьатара долаши чаккхдаьлар къамаьлаш.

26 сентябре советски хьаьший сийца шу оттадир ВСРП ЦК Политбюрос, новкъосташа Янош Кадареи Л. И. Брежневеи доттагІала кадаш текъадир цига.

26-ча сентябре Москве дІабахар новкъостий Л. И. Брежневи Ю. В. Андропови. Ферихедьски аэродроме уж накъабоахаш вар ВСРП ЦК хьалхара секретарь новкъост Янош Кадар, Венгерски революционни болхлой-ахархой правительства Председатель новкъост Дьюла Каллаи, кхыбола Политбюро членаши членалла кандидаташи, ВСРП ЦК секретараш, Венгерски Халкъа Республика правительства цхьабола членаш. Уж накъабоахац хиннарашта юкъе вар Венгерски Халкъа Республикера СССР посол новкъост Ф. Е. Титов.

Нохч-ГІалгІайчен кхашка

ЮХХЬАНЦАРА КХОАЧАМБОАЦАРАШ

Укх гурахьа дукха балхаш де дезаш ба Грозненски района «Горячеисточненский» совхоза механизатораш. 5500 гектара тІа дІаде деза гурахьа дув ялаташ. ПхийтталагІча сентябре 5332 гектар лаьтта аьха баьлар уж, хІаьта цох 3200 гектар лаьтта макха баьккхан ялаташ дІаделехьа хьалхара дисковании культивации яь кийчдир. Іалашдир гурахьа кІина 550 тонн фу а. Дахача шера Іалашдаьчул 100 тонн гаргга совгІа да из. Кхоачамболаш Іалашбаьб укхаза дІабе беза мукх а. Мелла дукха ялат цар Іалашдаьдале а доккхал де йиш йолаш бац совхоза болхлой, хІана аьлча Іалашдаьча фух дукхагІа дар шоллагІчеи кхоалагІчеи класса да. ХІаьта кхы а вогІа да кийчлаьча фух дукхагІдар, ялат дІаде доладенадоллаше а, хІанз а контрольно-семенной лабораторе ца тахкар.

Фуна Іалашдаьча ялатах тоха 1600 килеграмм гранозани 4800 килограмм гексахлорани яр совхоза эшаш. Гранозан кхоачамхиллал я хІанз боахаме, хІаьта гексахлоран вІалла а яц.

ПхийтталагІа сентябрь тІаккхоачаш 190 гектара тІа рожь, 250 гектара тІа викаца эдаь кІа, 210 гектара тІа кІа дІадийнад совхозе. Кхашка болх беш я хІараненa тІехь кхоккха сеялка йола 8 агрегат. Иштта сихбенна болх беш боахкача механизаторашта тІахьожам хила беза. Совхоза директора нов. Харламова, керттерча агронома нов. Невенченкос цу хьакъехьа деш цхьаккха тайпа хІама дац. Из гуш да. ШоллагІча отделене механизатор М. Ломхаева бархІийс сантиметр кІоарга дІаде деза фу йиъ сантиметр мара кІоарга дувц. Докъаденнача лаьтта селлара тІехига дІадувш дола фу тІа ца дала а тарлу. хІаьта Іай доьха а дергда.

Ермоловски коа тІарча салхазарий совхоза болхлой а боладургба укх деношка гурахьа дув ялаташ дІаде. Аха дезача дерригача лаьттах 3230 гектар аьха баьннаб механизатораш. хІанзале 90 процент лаьтта аьхал. ДІаде кийчдаь фу кхоачамболаш дале а «Горячеисточненский» совхозе санна шоллагІчеи кхоалагІеи классах да кийчдаь дукхагІа дола фу. Сентябрь бутт юкъе кхаьчача 100 гектара тІа кен, 210 гектара тІа эспарцет йийнаяр. 165 гектара тІа викаца эдаь рожь дийнадар, хІаьта 90 гектара тІа — мукх. Октябра 49 шу дузача денна сийленца накъа бахара къахьегаш ба дукха механизатораш. ХІаьта а нийслу дикал геттара дохк йолаш болх бераш а. Цу гІулакхо гучадоакх укхаза а механизатораша беча балха тІахьожам геттара во вІаштІехьбаьккха хилар. Механизатора нов. Бекбулатова цІенхаштта телхаю агротехника бокъонаш. ДІадувш дола фу кхо сантиметр мара кІоаргал йолаш дац, хІаьта цхьайолча метте дІакъайла ца доалаш а дус. Тамашийна да совхоза бригадираша, учетчикаша, агрономаша бІаргагуш дола кхоачамбоацараш дІадахара цхьаккха а хІама деш ца хилар.

Дувца дезий - теш иштта агротехника бокъонаш телхаераш а совхозий специалисташ а бехктокхаме оза безилга?

Е. МАКСИМЕНКО.

КОМБАЙНАШ САЙЦА ЛАТТ

Нагахьа саг хургвац Ачхой-Мартана района «Лермонтовский» яхача совхоза хьажкІаш кхееча звено звеньевой Чагаев Іимран ца вовзаш. Укх шера эттача йокъала духхьал дийнахь а бус а болх беш къовсам лоаттабир звено членаша.

Селлара хьинаре къахьегар бахьан долаш хьажкІа йокъалах лоралдал совгІа лаккхара хьувкъам кхебе вІаштІехьдаьлар Чагаев Іимрана звено.

Селлара чІоагІа къахьийга хьувкъаь хьажкІаш а йоа ца еш чуэца еза ха тІаэттар. Массавола саг тийша вар 250 гектар совгІа йолча майда тІа чІоагІа хьувкъам чуэцаргхиларах. ХьажкІаш чуэца ха тІаккхаьча яле а болх вІаштІехьбоалаш бац. ХьажкІаш чуэца яйта кхо комбайн бе болх а боацаш сеца латт, хІана аьлча хьажкІаш дІаккхахьа транспорт тоъаш яц.

Духхьал хьажкІаш чуэцача хулаш хІама дац из. Шенара свекла чуэцача а тоъаш яц машинаш. Дика кхеяь хьажкІа йовш латт, йокъаенна лаьтта Іо а легаш йохкалу, хІаьта гІадамаш а каглуш Іолег. Звено болхлой дукха лийткъаб совхоза кулгалхошкара новкъостал дехаш, цхьабакъда, цох хІама хилац.

Дукха ха я Чагаев Іимрана звенос хьажкІаш чуэцара балхаш дІадоладаь, хІаьта а хІанзалца 30 гектара тІара мара чу-м ийцаяц. ХІара гектара тІара 78—79 центнер томараш а тІехь хьажкІаш йоалар чуэца болабеннача хана. Гектара хьувкъам Іалаьмате лоха хургба хьажкІаш чуэцара болх кхы дІахо хІанзарча темпаща бойя.

Мичча тайпара дале а хьажкІаш йовш латт, доахан а тІаух царна. Бе болх боацаш бисаб нах а техника а — дерригa машинаш ца тоъар да.

Х. МАХАЕВ.

Доккхий къахьегама толамаш даьхад кердача пятилетка хьалхарча шера Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводо. № 25-2 йолча установка коллективо массаза а ший производственни дехкараш кхоачашду. Установка операторaша ийс бетта план 15-ча сентябре кхоачаш а яь, октябрь бетта чотах болх дІаболабаьб укхаза, планал совгІа арахийца мехкдаьтта продукташ 190 эзар сома маьха я. Царел дукха тІехьа бисац № 25-1 йолча установка коллектива членаш а. Ийс бетта задани тахан кхоачашъяьй укхазарча къахьегамхоша.

Лакха говзал йолаш ба укхаза болх беш бола операторaш. Дика болх барал совгІа доккха дакъа лоац цар общественни вахаре а. Укх деношка Октябрьски социалистически революце 49 шу дузача денна сийленца накъа бахара шерра яхь йоаржаяьй болхлоша.

Сурта тІа: №, 25-1 йолча установка операторaш (аьрдехьара аьттехьа) М. А. Лагодин, С. К. Левандовский, И. Т. Шепелев.

И. Плиева сурт.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЦЕНТРОЕВСКИ, ОРЕХОВСКИ, БУРОКІАЛХАРЧА, ГВАРДЕЙСКИ КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕПУТАТИЙ ЮРТИЙ СОВЕТАШТА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

1966 шера хьалхарча ялх бетта боахамеи культураи гІирсаш хьалдара тІанийца социалистически дехкараш толаме кхоачашдарах, Сийлахьйоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизар белгалдоаккхаш Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Лаккхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота луйла:

Ножай-Юрта района къахьегамхой депутатий Центроевски юрта Совета.

Ачхой-Мартана района къахьегамхой депутатий Ореховски юрта Совета.

Наьсарен района къахьегамхой депутатий БурокІалхарча юрта Совета.

Малгобекски (Надтеречни) района къахьегамхой депутатий Гвардейски юрта Совета.

Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатела заместитель **Т. ЛЕТКОВСКАЯ.**

Секретара хьалхара — Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума член **Т. ЭСЕНБАЕВА.**

г. Грозный, 1966 шера 24 сентябрь.

ЛЕНИНСКИ ПРИНЦИПИЙ ЛАРДА ТІА

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬ ВІАШТІЕХЬЙОАККХИЛГА ТОАДАРАХ БОЛА ВЦСПС ПРЕЗИДИУМА СОЦАМ

Социалистически яхь вІаштІехьйоаккхилга тоадарах бола соцам тІанийцаб ВЦСПС президиумо.

Соцам тІа белгалдаьккхад, хІанз социалистически яхье хьинаре дакъа лоацаш дукхагІа бола болхлой, инженерно - технически болхлой, гІуллакхера нах хилар. Социалистически яхьи цун лаккхера лагІа — коммунистически къахьегама тІехьара болами КПСС XXIII-ча съездо хьалхашка оттадаь боахами культуреи хьалъяра дехкараш толаме кхоачашдара боккхача лоархІаме да. Баха боагтІача тайпара Октябра 50 шу дизараи В. И. Ленин ваьча дийнахьа денз 100 шу дизараи накъабахар духьа къовсам лоаттаберий хьалхарча мугІарашка этта болх коммунистически къахьегама ударникаши коллективаши.

Цунца цхьана, йоах соцам тІа, социалистически яхьи коммунистически къахьегама тІехьара болами вІаштІехьбоаккхача доккхий кхоачамбоацараш да. Дуккха моттигаш хул яхь лелаерий дехкараш экономически лард кІал йолланза, организационно - технически гІулакхаш чІоагІданза хулаш. Эсала латт яхьах хьахиннараш дІадовзийтилга, хьалха латта опыт дІайоаржаелгеи юкъекхухьилгеи. Цхьаццайолча предприятешка боахамеи профсоюзни кулгалхоша моральни стимулий лоархІам лохбу. Цхьайола предприятеш, цехаш, участкаш, бригадаш, къаьст-къаьста болхлой тІехьабисара бахьанаш хьагучадахац, данза даргдоаца новкъостал дац царна.

Цхьайолча боахамеи профсоюзни организацеш сов сихлу коммунистически къахьегама ударникаши коллективаши яха цІераш ялара гІулакха. Цкъаза уж цІераш тел коллективашта, хІаьта иштта къаьст-къаьстача болхлошта, колхозхошта, гІулакхерча наха, къахьегаме лакха результаташ цар яьха йоаццашехьа а. Каст-каста моттигаш нийслу коммунистически къахьегама ударник яха цІи духхьал балха нормаш кхоачашъяра итогех, болхлойи гІулакхерча наьхеи знанеш, квалификаци лакхъяларгеи ца яларгеи, дезалцарча цар гІулакхашка, цІагІарча оамалашка ца а хьожаш телаш.

ЛоархІамегІара дехкар сенах латт аьлча, йоах соцам тІа, из латт, яхьа организационни боарам лакхбарах, КПСС XXIII съезда решенеши кердача пятилетка заданеши кхоачашъяр духьа лоаттабеча къовсаме ерригача торонех пайда эцарах, коммунистически общественни отношенеш хьахилийтарахи кердача общества саг хьалкхеварахи.

Хьалда маІан долаш, балха тІа лакхагІа дола технико - экономически хьекхамаш доахилга, Іилман ларда тІа вІаштІехьбаьккха къахьегам юкъебоалабелга, производства техникеи технологии эргаьккха тоаелга, хьалха латта опыт дІайоаржаелга, къахьегам лорабара гІулакхи кхерамзлен техникеи тоаелга, болхлой, колхозхой, гІулакхерча наьха знанеши квалификации лакхъяра, кхетама болх тоабараи бытовой гІулакхаш делга эргадаьккха тоадараи хьалда гІулакхаш чакхлаха оттаделга дувцаш хила деза тІаэцаш дола дехкараш.

Яхь ленински принципий — результаташ, опыт, практически кердаяккхара торонаш шерра дІайовзийтара, вІаши нийсъяра, новкъостал тІехь гІо лара — ларда тІа социалистически яхьа керттера дакъеи из дІахо йІаьхъелгеи хиларах тарра дегІаахa беза коммунистически къахьегама тІехьара болам.

Бакъахьа лоархІалда, йоах соцам тІа, коммунистически къахьегама коллективаши ударникаши яха цІераш шера баьча балха итогашка хьежжа телга. Коммунистически къахьегама коллективаша а хІаьта иштта ударникаша а шоай цІераш хьаллоаттае еза къахьегачеи дешачеи доахача лаккхача хьокхамашца, коммунистически морала нормаш кхоачашъярца. Нагахьа санна коллективо, хІаьта иштта болхлоша, колхозхоша, гІулакхерча наха балха тІара хьекхамаш эшайойя, дехкараш кхоачаш ца дойя, тІехьа тІайоагІача хана царна уж сийлахьа цІераш яла ягІац. Къахьегама дисциплина толхаярах, цІагІа во оамалаш леларах, хулиганство, кхыдола харцахьара гІулакхаш леладарах болхлой, колхозхой, гІулакхера нах къаьст-къаьстача моттигашка хьашт долчча хана цу цІерах баха йиш я уж цІераш тела бокъо йолча организацей.

Юкъейоалае лаьрхІад ерригача СССР-е цхьатарра хургйолаш наькха тІа йоалла «Коммунистически къахьегама ударник» знаки удостоверении. Сийлахьа цІи яьккхача бригадашта, участкашта, сменашта, цехашта, фермашта, звеньяшта, царна нийсса йолча коллективашта областной, краевой, профсоюзий советаш йоагІ-йоагІача советски е боахама органаша цхьана чІоагІъеш йола вымпели «Коммунистически къахьегама коллектив» яха цІи яларах дола цхьа тайпа тешали дургда. Сийлахьа цІи яьккхача предприятешта, организацешта, совхозашта, колхозашта дІалу профсоюза ЦК-аси СССР министерстваи, ведомстваи чІоагІъяь ЦІе байракхи «Коммунистически къахьегама коллектива» цІа яларах йола дипломи.

Профсоюзни болама лаккхерча школе Іилман центр йилла лаьрхІад теоретически проблемаш таххара а социалистически яхьеи коммунистически къахьегама тІехьарча боламеи опыт вІашагІтохара а. (ТАСС).

Тахан шу дуз КПСС ЦК сентябрьски Пленум хилла

ЭКОНОМИЧЕСКИ РЕФОРМА ВАХАРЕ КХОАЧАШЪЮ

☆ ☆ ☆

КЕРДАЧОХ ДАЬННА БЕРКАТ

Вай республике къаьнагIчарех я «Красный молот» завод. Укх шера цун коллективо дезаргда предприяте 70 шу дуза ди. Грозне бахача дукхачарна дагадагIац хьалхагIа из инженера Лаврова зIамига мастерской хинналга. Кховзткъеи итт шу хьалха хиннача мастерских хIанз хьахиннай мехкдаьтта промышленноста эша машинаш хьаю йоккха завод.

...Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета сентябрьски Пленума решенеш вахаре кхоачащ а еш, 1966 шера цхьоалагIча апреле денз планированеи экономически стимулированеи кердача системах болх беш я тха завода коллектив. Кердача тайпара саха болх бу ах шу даьннад. Из селла дукха ха яц, цхьабакъда, цу юкъагIа гуш да производства дегIайоалаяра, цун эффективность лакхъяра, чурча торонех пайда эцара кердача системах хьадаьнна доккха беркат.

Валови продукци арахецара бархI бетта план 101,1 процент кхоачашъяьй краснолотовцаша, къахьегама овсарле планал 3,2 процент лакхъяьй. Цхьайола организационно-технически мероприятеш балха юкъеяхьарах кхоаьд 35 эзар сом ахча. Пятилетка хьалхарча шера къаьстта дика къахьег № 14 йолча цеха болхлоша. Болат лоаладара бархI бетта план 4 процент тIехкхоачашъяьй цар, планал совгIа арахийцад 405 тонн болат. Иштта хьинаре болх бу № 4 йолча цеха коллективо а. Поковкаши штамповкаши хьаяра план тIехкхоачашъяьй цо а, дикка лакхъяьй къахьегама овсарле. Шоай толамаш ди тIехьа совдоахаш хьабогIа №№ 12, 1, 15 йолча цехий болхлой а.

Цу цехий коллективаша ритмично лелаю производства процессаш, кхоачашъю графикаш, хIаьта царех дукхагIчар 1965 шера план кхоачашъяцар, лоха яр къахьегама овсарле, дукха дар арахецача продукцега дIадодар. Кердача системах болх бе доладенначул тIехьагIа аттагIа хиннад кийча продукци йоххилга, из завода складашка дукхахча хана дIаоттаяь а ца лоаттаеш сиха дIайохийт эшшача моттиге. Масала, укх шера цхьоалагIча квартале 200 эзар сома маьха кийча продукци дукхагIа дIаяхийтай заводо. ХIанз хIара деннен бийсанием тIахьожам лоаттабу продукци дIаяхийтара, из йохкара. Цу дерригне новкъостал ду завода хула пайда дегIабоалабара.

Цхьабакъда, цхьадола кхоачамбоацараш балха юкъе хилар бахьан долаш продукцена реализаци яреи пайда бареи план кхоачашъяц заводо. Кийчача продукцена реализаци яра план кхоачашъяйзар июли августи бетташка мел эша вагонаш ца хилар бахьан долаш. Цудухьа хIана заводо кох улл ши миллион сома маьха продукци. Продукцена реализаци яра план кхоачаш ца яро чIоагIа новкъарле йир пайда йола план кхоачашъяра а. ПхелагIча сентябре дена завода мел эша вагонаш тел машиннаькъа кулгалхоша, цудухьа тха коллектива керттера декхар да, сбытовой служба а долаш, сентябреи октябреи бетташка дIа ца йохийташ мел йиса продукци сихагIа дIаяхьийтар.

Кердача хьалашка аьттув а болаш болх бара чIоагIа лоархIаме да завода юкъара планировани лерттIа вIаштIехьъяккхар. Теркам тIабахийта леладе дезаш да материальни ресурсаех пайда эцилга, уж кхом а беш дIаухийтилга. Масала, цхьа процент материалаш кхойича завода цхьан шера 50—55 эзар сом хургда.

Лоацца аьлча, планированеи экономически стимулированеи кердача системах болх беча тха завода коллектива кхы а дукха къахьега дезаргда производство дегIайоалаяра, цун эффективность лакхъяра.

* * *

Доал леладара кердача система лоархIамегIара дакъа да материальни стимулировани порядок тоаяра чакхйоаха мероприятеш. Ховш да, промышленноста балха тIара дукха кхоачамбоацараш хIанзалца лелаяь ерригача предприяте а иштта къаьст-къаьстача цун болхлой а къахьегама поощрени яра методаш лертIа йоацаш хинна хилар бахьан долаш нийсденнилга. Нагахьа санна хьалхагIа болх беча хана предприяте фонда чу дуллаш дола ахча шера алапе фондах 5,5 процент мара хиннаеце, кердача хьалашка предприятей поощрене фондаш чудехка ахча дукха а дукхагIа хургда.

1966 шера 1-ча апреле денз планированеи экономически стимулированеи кердача хьалашка болх бе йолаеннача «Красный молот» яхача заводе кердача хьалашка беча балха поощрени яра кхо фонд вIашагIъеллай.

Материальни поощрене фонд нийс бетта вIашагIъелай 397 эзар сом е производственни персонала алапе фондах 10,95 процент. Инженерно - технически болхлоштеи гIулакхерча нахаи премеш телара фонд 171 эзар сом е цар окладех 23,5 процент я. БIарчча 1965 шера цу гIулакхашка дIадахийтад 70 эзар сом е ИТР-ийи гIулакхерча наьхеи должностной окладех 7 процент. Шера баьча балха итогашка а хьежа завода болхлошта премеш ялара 167 эзар сом е берригача болхлой шин кIиран алапи миссел ахча хьожадаьд.

Шера баьча балха итогашка е хьалхагIа оалаш махиллара, болх беш яьккхача ханага хьежжа 1958 шера, цу гIулакха лаьрхIа завода болхлошта дIаделар, кердача маьхашца лаьрхIача, 124 эзар сом.

Къаьстта лоархIамера заданеш кхоачащъярах балхлошта премеш ялара хьожадаьд кхы тIа а 32 эзар сом. ХIаьта цкъара премеш яларга, цкъара новкъостал дарга, хIаьта иштта социалистически яхье теламаш дахарах премеш яларга а дIадахийта лаьрхIад 35 эзар сом.

Материальни поощрени яра фонда чу дуллаш дола ахча пайда тIара хьаэцаш, массехк шера вIаштта оттадеш, хувца ца луш дусаш да, хIаьта хаьлла боарамаш долаш а дац. Пайда тIара хьайдеча ахчанна хаьлла оттадаь боарамаш ца хилар продукци дукхагIа яккхарцеи болх рентабельнегIа барцеи бола предприятей безам совбоаккхаргба.

Цу гIулакха кхы кIезигагIча лоархIаме дац ахча пайдах тIара массала хьа а ийдеш материальни поощрене фонда чу дехкар а. ГIулакх миштад аьлча, кердача хьалашка болх беш йола заводашкий дерригача кхоачамех пайда эца гIерташ хул. КарагIдаьннараш тIера хьайдеш дола ахчаш хувцадалар цунна кхераче ца хиларал совгIа, дика болх барах материальни поощрени яра ахча дукхагIа хургда заводага.

МаIан из долаш да 1-ча апреле денз шу чакхдаллалца йолча хана кхы тIа а 350 эзар сома пайда бе аьнна заводо декхар тIаэцар.

Болхлошта поощрени яра кердача система практически миштта чакхйоаккхаш я кердача хьалашка болх беш йолча предприятешка?

Нагахьа санна завода механически сборочни цехий инженерно - технически болхлошеи гIулакхерча нахеи 1965 шера премей хьисапе 2932 сом ийцадале, кердача хьалашка болх баьча пхе бетта цар ийцад 6857 сом, хIаьта ерригача заводе гIолла лаьрхIача пхе бетта дIаденнад 38528 сом, 1965 шера иззал йолча хана 16721 сом мара ца деннача метте.

Пхе бетта болхлошта деннад 15325 сом, хIаьта соахка из тайпа ахча вIалла денна а дац. Экономически стимулироване кердача системо ерригача предприяте болх дика леларца хьашт долаш хулийт завода хIара болхло.

Нагахьа санна шийна оттаьча номенклатурах йола план заводо кхоачаш ца йойя, материальни поощрене фонда чу дехкаш дола ахча массе а «лостамашкахьара 30 процент кIезигду, хIаьта нагахьа санна пайда бара йола план кхоачаш ца еш йисаяле, кхоачашъянза йисача хIара процента лоархIаш 3 процент лоху.

Ерригача завода дика болх барца хьашт долаш хIара болхло хилар къаьстта шьрагIа хьагучадарга шера баьча балха итогашка хьежжа вознаграждени луча хана. Цу гIулакхага дIадахийта лаьрхIа 167 эзар сом кIезигдала тарлу, нагахьа санна заводо пайда барахи номенклатурахи йола план кхоачаш ца йойя, хIаьта иштта дукхагIа хила йиш йолаш а да, нагахьа санна пайда бара оттаяь задани по тIехкхоачашйойя.

Материальни поощрени яра кердача системо дукхагIа хилийтаб къахьегама овсарле лакха йолаш пайда беш болх барца хьашт долаш бола болхлой. ХIанз долла хIама а хIара болхлочо дукха а дика а беча балхах тийща да. Цудухьа заводе нормативаел совнагIа запасаш хилар, оборудовани шийй ханнахьа дIа ца яхьийтар, брак хилар, совнагIа ха йоаккхаш вагонаш лоаттаярах гIод тохар, завода коллектива хьалхагIа хиидешй ца ховш хинна кхыдола кхоачамбоацараш хилар хIама бебашха ца хеташ бац завода болхлой. Заводо хIанз доллача хIамах мах текхаргба материальни поощрене фонда чура.

Хьаеча хIамай дикал, уж хьаярга дIабола мах, оборудовани шийй ханнахьа дIаяхьийтар, оборудованена мукь нийса тIабиллар, хIама хьа ца деш зехьа дIайохийта балха ха — уж а дукха кхыдола а хьонхамаш Iатиъ хьабоалача пайданна, долче, предприяте болхлошта материальни поощрени яра а.

Кердача системах социалистически яхье толамаш дахар бахьан долаш премй яларга дола ахча 4-за дукхагIа хиннад. Торонаш дукхагIа хиннай цкъара тела премеш ялара, болхлошта материальни новкъостал дара.

Социально - культурни бытовойи гIуланхашта лаьрхIа заводе вIашагIъелла фонд 101 эзар сом да, 1965 шера 73 эзар сом мара ца хиннача метте. Цу фондах пайда эца йиш я санаторешкеи салоIача цIеношкеи баха путевкаш эцара (хIаьта укх 8 бетта царца цига вахав 40 гаргга саг—1965 шерарчул шозза дукхагIа), чуIе цIенош, культурно-бытовой гIирсаш хьалдара, завода чуIеча цIеношта ремонт яра.

Производстве дегIанхувлара фонд вIашагIъеллай 76 эзар сом а долаш, 1965 шера 25 эзар мара ца хиннача метте, вешта аьлча из дукхагIа хиннай кхозза совгIа. Цу фондах пайда эаргба оборудовани ийца тIаяра, производственни зданештеи гIирсаштеи ремонт а реконструкци а яра, производственни процессашта автоматизации механизации яра, керда техника производствана юкъеяхаьара, кхыча гIулакхашта.

Кердача хьалашка болх беш йолча предприятей поощрене кхоийхе а фенд планови заданеш лакхагIа хилийтарца, продукци дукхагIеи дикагIеи хьаярца, пайда дукхагIа баккхарца, рентабельность лакхагIа хулга Iалашдарца, предприятейи цар болхлойи безам совбоаккхаргболча тайпара вIашагIъехк. хIаьта цунах болхлой алапена гIойле а яргья.

Н. ГОЦКИЙ,
«Красный молот» завода керттера экономист.

М. МАКАЛИН,
«Красный молот» яхача завода къахьегамеи алапеи отдела начальник.

☆

Вай мехка мехкдаьтта-промыслови управленешта юкъе хьалхарчарца планированеи экономически стимулированеи кердача системах болх бу йолаеннар «Старогрознефть» НПУ. Кердача хьисапе болх барах хьахиннар гуш хIанз хьинар айдения къахьегаш ба мехкдаьттахой, буруведттараш.

Дика да нийс бетта хьоихамаш. Сенхан кхо ди хьалхагIа кхоачашъяьй план №№ 1, 2, 3 йолча промыслай коллективаша. Октябра сийна лаьрхача яхье къаьстта дика толамаш доах гевза инженер-мехкдаьттахо Горопекин Александр Данилович корте латтача Халн-Корт яхача участка коммунистически къахьегама коллективе. Шера дола социалистически декхараш ханал хьайха кхоачаш а даь планал совгIа дукха «Iаьрма дошув» деннад цар Даьхенна, мехкдаьттеи гази даккхарга дIадодар лехдарах кходаьд дукха ахча.

Участка коллектива юкъе барттайна, дикка къахьегаш хиларца белгалбаьиннеб мастера Носов Иван Михайловича кулгалдеча бригада операторакш. ДикагIа болча операторашта юкъе йоах ни. Хемутова, А. Гашина, Н. Мурадяна, Н. Цыганкова, кхычар а цIераш.

СУРТА ТIА: И. Носова бригада членаш (аьрдехьара аьттехьа хьалхарча мугIарах) И. Носов — бригадир, операторакш А. Гашин, А. Синицев, И. Шуваев, Н. Мурадянт (шоллагIча мугIарах) М. Садовникова, А. Лобов.

И. Плиева сурт.

☆

ДЕГIАЙОАГIАРГЬЯ ЗАВОД

Халкъа боахам дегIаккхувлара кердача пхе шера планах йолча КПСС XXIII съезда Директиваш тIа белгалдаьд юкъьера лаьрхIача хIара шера къахьегама овсарле промышленносте гIолла 6 процент, гIишлошъеча 6,6 процент лакхъелга. Къахьегама овсарле алхха промышленносте гIолла ялх процент лакхъяро продукци 19 миллиард сом гаргга алсамйоаккхаргья. Вай мехка машинаш еча промышленносте доккхий толамаш даьхад укх тIеххьарча шерашка.

ГIишлош хьалъеча а промышленносте а шерра лайда ийбу дуней Iинманна карагIдийннарех, конструкцеш толашагIа хулийташ тоаю, керда технологически процессаш юкъеккхуь, комплексни механизации автоматизации яра балхаш ду. Цхьабакъда, хIанззалца кхоачамбалла терко еш хиннац оберий монтажни, отделочни балхашта. Царга бода къахьегам геттара лакха болла-шехь а царна механизаци яра боарам 20 процентага а дIакхьчабац.

Укхаза геттара бокккхача лоархIаме я механизированни инструмент. Цо Iалашлу къахьегама овсарле лакхъелга, дIабода къахьегам кIезигбелга, хьаеча изделешка дIадодар лохделга, болхлой къахьегам аттача боаккхилга. Духхьала цхьа механизированни инструмент юкъеяхьаро къахьегама овсарле щозза а кхы дукхагIа а лакхъю, хIаьта шера керте гIаддайча а 120 сом кхо а долийт.

Заводо хIанз арахец 6 миллиметрагара 32 миллиметрага кхаччалца диаметр йола диъ тайпара электроинструменташ.

Мехка халкъа боахама электроинструмент Iалаьмате чIоагIа эшаш хиларца дувзаденна СССР гIишлой, наькъий, коммунальни машинашъяра Министерствай Паччахьалкхпланой лаьрхIад Наьсарерча «Электроинструмент» яхача заводах Советски Союзе электроинструменташ ю керттера завод е.

Нагахьа санна хIанз СССР-е еча ерригача 632.770 электроинструментах Наьсарерча «Электроинструмент» яхача заводо 120.000 йойя, 1970 шера планага диллача СССР гIолла ергйолча 3 миллион электроинструментах 1 миллион ергья.

ХIанз къоастадеш латт Наьсарерча «Электроинструмент» яхача заводеи Ростовски «Электроинструментеи» коопераци нонагIа айхха хилийтара дош. Цу шин завода айхха специализаци ярга дукха рузкъа гIоргдац, цхьабакъда, из бахьан долаш кхы тIа а 906 эзар электроинструмент хьае торо хулийтаргья. Из дош къоастадеш я Ростовера «Гипростройдормаш» институт. Кердача проекта тIа белгалдеш да заводе шестернеш, гIовраш, корпусий оатхалаш, метизаш яра поточни автоматически мугIараш вIаштIехьдоахилга. Керттера уйла тIаерзаю продукце дикала. Цу гIулакха дергдолаш укх тайпара дуккха а гIулакхаш да: уалашта унификаци яра, электроинструмента конструкцена ши-духьара изоляци юкъе яхьара, кхыдола гIулакхаш дара чотах электроинструмент тешаме хилар лакхделга; электродвигателаш елга квалифицированни кадраш а йоккха опыт а йолча Ростовски «Электроинструмент» яхача завода тIадуллилга; кхалаш йола шестернеш нийсагIа хьаелга; кердача тайпара йола электроинструмент Ростоверча «Электроинструмент» яхача заводе хьаелга вIаштIехьа а даьккха. Наьсарерча заводо ергйолаш хулийтилга; Ростоверча а Наьсарерча а заводашка электроинструменташ толашагIа хилийтара тIахьожам лоаттабергболла службаши лабораториши елга; вычислительни юкъамоттиг юллилга.

Завод болхлой кадраща Iалашъяра укхаза хIанз болх беш я профтехучилище, сайрийнара юкъера школа, квалификацеш лакхъяра тайп-тайпарара курсаш.

1970 шера хьалъяь яргья 240 инженера лаьрхIа, производствана доал дара вычислительни юкъамоттиг а йолаш йола инженерни корпус. Цунца дувзаденна хIанз оаха министерствагара дийхад заводе института филиал юллилга.

ХIара беттагара беттага дегIайоагIаш латт завод. Укх шера дIабахача 8 бетта 1965 шерарча цу юкъаца нийсйича 78 процент дегIаденад товарни продукци хьаелга. Цу 78 процентах 62 процент къахьегама овсарле лакхъяра чотах хиннад. 1963 шера планах зе ду завод яр тха яр, хIаьта 1963 шера 252 эзар сома, 1964 шера 139 эзар сома зе а даьдар. 1965 шера 5 эзар сома пайда бир, хIаьта 1966 шера бархI бетта баьча пайдах 207 эзар сом хиннад. Заводерча «готточа» моттигех цаI я керттерча производственни фондех пайда ийбар. Керттерча фондий сомашца лаьрхIача хIара шерара производства эффективность укх тайпара дегIаихай: 1963 шера — 22,9 кепиг, 1964 шера — 57,7 кепиг, 1965 шера — 68,7 кепиг, 1966 шера бархI бетта — 95 кепиг. Завода коллективо шийна хьалхашка оттаду 1970 шера керттерча фондий цхьан сома духьал 3 сома товарни продукци арахецилга.

Заводо хIанз цхьан боаррамагIа болх бу. 1966 шера сентябрь беттa хьалхарча ткъаь дийнахьа бетта е езача продукцех 68 процент яьй заводо.

ХIанз завода коллектив пхеден балха кIиранга а планированеи экономически стимулированеи кердача методашка а яла кийчлуш я.

Укх шера 8 бетта чакхдаьхачз организационно - технически гIулакхаша торо хилийтай 530 эзар сом кходе.

Б. ГАГИЕВ,
Наьсарерча «Электроинструмент» яхача завода производства начальник.

Шерлуш латт Владимирски электромоторни завод. Болх бе йолаеннай керда корпус, дIаоттаьй лакха овсарле йола оборудовани. Укх шерре а производства объем 25 процент совъяккха, керда электродвигателаш, царна юкъе дукха скоросташ йола «АО2-7», «АО2-8» типах яраш а йолаш, арахецилга Iалаще торо хулийтаргья цу гIулакхо.

Сурта тIа: «АО2-8» яхача кердача двигатела испытани еш ва электромеханик А. Новиков.

Н. Акимова сурт.

ТАСС фотохроника.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ХIАРА КОММУНИСТА ДЕКХАР

КПСС XXIII-ча съезда решенешка белгалдаьккхад юххьанцарча партийни организацей денал айделга, массово-политически болх тоабелга боккхача лоархIамера гIулакх хилар. Юкъарча балха юкъе беррригача коммунисташа хьинаре дакъа лоацаргдола гIулакх ду парте, дизза хьадех гIулакх ший членашкара, царех хIаравар политически бIухо хилийта гIерт из. ХIаьта цу тайпарча бIухочо парте Устави Программей къоабалъяь ца Iеш, кхоачашъяйтар дуxьа къовсам а лоаттабу. Коммунистий хьинар айдалари ца далари дукххача хьале юххьанцарча партийни организацеех тийша да, хIана аьлча уж я хIара коммунист партийни вахара юкъеозавезар.

Цу даькъе боккха болх бу «Минеральный» совхоза партийни комитето, цеховой парторганизацеша. Парте 64 членахи кандидатахи латт совхоза партийни организаци. Партийни гIулакхаш кхоачашдеш ба беррига коммунисташ. ЧIоагIа лоархIаме да, хIара коммунист шийна тIадиллача гIулакхах боккха партийни бехктокхам хеташ хилар. ХIаьта иштта уйла а йолаш беш бола болх пайданагIа ба къахьегама овсарле лакхъяра, хьаеча продукцега дIабода мах лохбара, хIаьта иштта паччахьалкхеи планаш кхоачашъяра а. Масала, ялаташ чуэца доладеннача хана цига дакъа лоацаш хилар беррригаш а хIана бац аьнна бола коммунисташ. Из бахьан долаш ца дойташи шоай ханнахьеи чуийца даьлар ялаташ, хIаьта ялат доккхара паччахьалкхен план а тIехкхоачашйир. Цу даькъе чIоагIа къахьийгад коммунисташа - комбайнераша ни. В. Атулаева, С. Албастова, керттерча инженера нов. Ф. Г. Чередниченкос, механика В. Якубова, шофераша ни. Идрисов Лаьчас, Гакашев Iисас, Алиханов Абусупьяна, Р. Ахмарова, кхычар. Шоай балха декхарел совгIа, царна тIадехка партийни гIулакхаш а дар. Масала, нов. В. Актулаев — парттруппа секретарь, нов. Ф. Г. Чередниченко — техниках пайда мишта эц хьожача комиссе председатель, и. кх. дI. Общеобразовательни дешара боарам лоха бола новкъостий ба коммунисташта юкъе, цу тайпарча коммунисташта тIадехка деза специальни кийчо эшаш доаца гIулакхаш, масала, политкиколе старосталла оттавар, халкъа дружинана юкъевахийтар, дежурить де вахийтар, и. кх. дIахо. Цхьабакъда, коммунисташ партийни вахара юкъе боацаш бита йиш вIалла а яц.

Дуккха коммунисташ ба агитатораш, лектораш болаш, совхоза къахьегамхошта юкъе боккха политико кхетама болх бу цар. хIаьта цунах дика пайда а боал. ДукхагIа йолча хана коммуниста партийни гIулакх тIадулл партийни собране е парткома заседане яьча решенех. хIаьта оперативни моттиг нийсьелча парткома секретара ше а, Бакъдар аьлча, цхьан коммунистага массехк партийни задани а йолаш, хIаьта вокханга цхьаккха а йоацаш дола гIулакх хилийта мегаргдац. Партийни организаце болх дIа юха бекъача хана теркалде деза коммунист мел кийчо йолаш ва а малагIча балхаца цун безам дукхагIа ба а. Партийни гIулакхаш коммунисташта тIадехкача хана цхьайола моттигаш нийслу партийни организацена коммунисташ сайрийнарча школе, техникуме, институте деша багIаш — из а иштта теркалде деза. Сентябрь бетта юххье юкъара партийни собрани тха хилча, оаха цига дийцар коммунисташта партийни гIулакхаш тIадохкилга. Оаха лаьрхIар деша багIача коммунисташта цар дешара новкъарле а ергйоацаш, хIаьта цу цхьан ханна уж шоай партийни организаце вахара юкъера а баргбоацаш дола гIулакхаш тIадахка.

Ерригача партийни организаце балха доккха зе ду ца боагIаш парте мугIарашта юкъе нийсбеннача цхьаболча коммунисташа. ГIалат юкъ парте болхача наха, цар самалаши меральни гIулакхаши Iома а ца деш, рекомендацеш тела партийна комитеташ, партбюрош, коммунисташ. ХIанз вIаштта массехк шу да цхьаболча коммунисташта фу дергда ца хевш тха партийни организаци лела. Царех ба, духхьал дIааргда вай, нефтебаза заведующи хинна нов. А. Султанов, совхоза нормировщик нов. Ю. Сельмурзаев. Мел дукха бехкаш даьхад царех, мел дукха критика яьй царна, цар леладу гIулакхаш кхы дIахо мегаргдоацилга юкхера а дIахайтар царна партийни собране.

Шоашта тIадилла гIулакх дика кхоачашдеш, беррригача коммунисташта хьокхам телаш ба къона коммунисташ нн. Х. Малаев, Х. Макаев, И. Кацаев, Н. Гинаев, Л. Идрисов, А. Алханов.

Ший членаш хьинар долаш хиларца чIоагIа я вай парти. Шийна тIадилла гIулакх бехктокхаме ца хеташ коммунист хилар вай партена гоама да, цо партийни организаце беррригача балха юкъе тоам боаккх, парте боацарашта хьалхашка коммунистий сий лоху. ХIаьта коммуниста декхар ма дий парте боацараш шийна тIехьаккхувлар, партеи правительствай решенеш кхоачашъяра даькъе царна шоашкара хьокхам гойтар. ХIара коммунист хьинаре болх бе декхарийла ва яьхад даим вай парте баьчча В. И. Ленина. Иштта хьинаре къахьегара тIахьех вай парте беррига коммунисташ. ХIара коммуниста инициативеи самодеятельности лакхагIа мел хул, чIоагIа, денал долашагIа хул вай парти бIарчча хьайийцача. Цудухьа чIоагIа лоархIаме да, коммунисташа даим а дог уралтта а общественни болх лелабар шоай партийни организацена хьалхара чIоагIа бехктокхам хеташ хилар.

У. ПАШАЕВ,
«Минеральный» совхоза парткома секретарь.

ДИКА КИЙЧО ЯЬЙ

Наьсарен районе партийни дешар дика вIаштIехьдаккхара лерттIа кийчо яьй. Совхозашка, предприятешка, организацешка вIашагIъехкай 28 юххьанцара политически школа, марксизм-ленинизма лардий 2 школа, 22 семинарски группа, царна юкъе Iилма-атеизм Iомаяра 12 группа, политически экономи Iомаяра 1 группа, марксистско - ленински философи — 3 группа, коммунистически кхетама лардаш Iомаяра 3 группа. 1966—1967 дешара шера марксистско-ленински теори Iомаеш 1081 саг хургва, царна юкъе ва 436 коммунист.

475 коммунисти, парте воаца активисти юххьанцарча политически школе дешаш хургва, хIаьта 380 саг — семинарски группашка.

Партийни дешара системе коммунистаща цхьана шоай политически знанеш лакхъеш 140 комсомолеци парте боацараши хургба. ДукхагIа терко ю оаха кхалнаьха политграмота лакхъяра а. Укх шера болх беш хургья 18 политграмота кружок, цига дешаш 309 гIалгIай кхалсаг хургья.

Дика хьахержай пропагандистий состав а. 73 пропагандистех 52 лакхера образовани йолаш ба, хIаьта 21 чакхъяккханза лакхерен юкъарен образовани йолаш ба. Пропагандисташ ба боахамий кулгалхой, школай директораш, лораш, хьехархой, юрта боахама специалисташ, партийни болхлой. Царех дукхагIбараш КПСС НохчГIалгIай обкома политически дешара ЦIагIа вIашагIъелла хинна семинар чакхъяьккха ба. Юххьанцарча партийни организацеша укх йисача хана дукха терко ю соахка хинна гIалаташ юха ца далийтара, хоадамболаш наькъаш белгалдоах керда шу толамца дIадоладара.

А. ТУТАЕВ,
КПСС Наьсарен райкома секретарь.

ФЕЛЬЕТОН

Болатах чакхбала санна низ бола бIаргех боагIа хи тIадам

Город Грозне а цун гонахьенашка а хукха хезаш йийца варгвоацаш йолча Швамон Арушанович Баратова саготонех. Цо ше даьча лоархIамех, укх тIеххьарча шерашка цунна тIакхьачача моральни сагот о н и й духхал къаьстта хьайийнача цхьан нервни системага чулацара йолча торонел дуккха а совйоал. Дукха ха йоаццаш, парте горкома секретарь волча вахача хана а, бокх-боккхо тIадам тIабожабеш къонахчун бIаргех доагIача хица секретарски истол дошадир Швамон Арушановича.

Иштта лелаш кIезига мебель тишъяьяц цо Нохч-ГIалгIай АССР кхыча общественни организацешка а. Юкъ-юкъе велхаш къурлаш а деш хоам бу цо Грозненски сомий-баьца даарий совхозе ла йиш йоацаш дола хьал этта хиларах, цхьаццабола нах цунна тIаккхувши тIехьалелаши хи лерах.

Малав Швамон Арушановича сел йоккха сагото тIакхоачаяьр? Директор-м хIаьта а вета а вац из, хIана аьлча цу гIулакха тIара вар Швамон Арушанович ше ма вий. Карарчар садаккха витац. Директора критика яа еш цхьаккха собрани дIаяхийта ца могаш, сел чIоагIа бала бахьаш бола нах ба-кх совхозе вIашагIкхийттараш. Цул а совгIа, садаккха витац улица яа кхийтача, кхай эIа вахача. Массе тайпа бахьанаш а дехаш бала бахь. Кхыметтел, укх тайпара лоадамбоацар бахьан долщ а. Масала, ард вай. собране боагIа нах. Спена юккъе хьалъотт Баратов. Берзо санна бIарг локх цо зала чу гIолла, председательски моттиг хьа а лаьце. графинах зов аьле хIама а техе, къамаьл де дош лу докладчика.

— Саго мича херждв хьо президиуме! — цIогIарч детт зале.

— Ца хержача фуд? — хетт Баратова.

Лоацеи кхеталеши да.

Шоферапа Литвиновца хинна гIулакх хицдалийта на могаш хьувиа фу ха я! Квартира йийхай цо шийна. Швамон Арушановича новкъостал дир цунна — дIаелар коа тIа хьадаь локхий гIирсаши кIалгIолла хьайоахкаш дуккха подвалаши йолаш йола директорски особняк. Ер я-кх хьона ер, хьай доал а деш дIавагIа мара ца везаш! ТIаккха дикагIа дола гIулакх дийхар цунгара шофера. Баратова юха а лег тIара гIулакх дир цунна. Шийггара инженера-механика ставка а оттаяь, Литвиновна дIаделар цо из гIулакх, цун общеобразовательни багаж юххьанцарча школал тIех хиннайоацашехьа а.

Ревизорашна, къайлагIара должность хьагуча а яьккха, дIаяккхийтар. ТIаккха гаража заведующи ше волча хьачу а вийха, гIайгIане ваха хаьттар цунга Швамон Арушановича:

— Хьаалал, дуккавахарг, фу хет хьона вай башха-дикача, бокъо йоацаш халахетар хиннача новкъостах Литвиновах?

Завгара цунна юха жоп делар, цхьанна а хIаманна мегаргвоацаш волча болхлочо Литвинова хатта а ца доатташ дIавахе, воацаш бIарчча ле нош доах, из ца хилча а, дешара дукха тIехьависа ва из, дIаховаха веза.

— Дика ях Iа из, — къамаьла маIан дир директора. — ДIаховаха веза вa саг. ХIаьта гIой уйла е Iа а.

Сен уйла е еза аланзар. Цхьа ха яьннача гIолла ше бахкарх дIавоаккхаш дола приказ дийцар гаража заведующе. Цун когаметта хьожавеш вар дIаховодаш вола Литвинов. ДIавахкхар-м судо, бакъдар аьлча, юха оттавир балха, эттачов хулаш хинача Баратова дега кхы цхьаькха чов а яц.

Бахьан а фуд? Литвинов дика гIулакхаш доахаш а кхы тайна лоакхий хIамаш карагIдаьна а вац. Кхыметтел а... а хьагара саг а вац Швамон Арушановича, ерига а цунцара ... хилар я-кх. Сайар... дошаш нейц ва. Киселецара ... а ... хIаьта а ... КъилбаседаКавказе гIолла чакхдоалаш гIар-тата а даьнад.

Нагахьа санна иштта оздоровительни кампани бахьан долаш а Баратова меннар мел дуккхача гIайгIай ихо йоаца кад ба шоана ховре! Деррига а уж хурдийаьнна путевкаш бахьан долаш. Болхлошта курорте баха совхоза мах боацаш кхо путевка еннай. Башха дукха нах вIашагIа ца кхийттача совещане йийкъай уж дIа. Председателал деш хиннав рабочкома керте лаьтта Москвитин, йист а ца хулаш зале сакъайла вагIаш Баратов хиннав. Кхы саг хиннавац.

— Новкъост! — аьннад председатела залагахьа дIачу йист а хинна.— ХIанз дIадолалургда-кх вай. Дувца, ала, хетар фуд? ХIама дециий? ТIаккха аз аргда сайна хетар. ДикагIчарел а дикагIабараш та лургья аьнна хет сона вай, новкъост, путевкаш. Са предложени я, —, гIар сомъяь аьлар Москвитина, — мах боацаш йола путевка вай везача Швамон Арушановича яла. Духьала ала хIама дий?

— Духьала ала хIама да, — хьалгIеттар Баратов.

— Фуд?

— Сона ши путевка еза.

— Диканд. ХIана кхоалагIъяр ювцаргья вай.

КхоалагIа путевка Москвитина ле аьнна предложени елар директора.

Вож духьал вацар.

— Цунна ше тIехьа волчо хьалъайдел... — аьлар цо.

Цхьанне санна, ерригача зало урагIдахийтар кулгаш.

Шоана магарра, корта болаш, цхьаккха тайпа формализм юкъе йоацаш моттиг яр путевкаш дIайийкъар. Цунах а хилар иштта ерригача Нохч-ГIалгIай чу гIолла чакхдоалаш гIар-тата. Кхы а Iоттарадаш яьй собранешка, тIаккха шийга бахьа бала кодабе аьнна лакхерча начальствана тIавахар Швамон Арушановича.

Укх тIеххьарча хана иштта дIаюха ухаш тIа-тIа дуккагIа ха йов Баратова. Балха ден распоряденана юкъе цхьайола реформаш е йийзар. Шоай гIулакх а хинна тIабоагIа къахьегамхой тIазцаргбола сахьаташ кIезига мара ца дуташ дIахоададир. ХIанз нагахьа мара йиш хилац хьалха ший хиннача особняка чу, хIанз нейц чуIеча моттиге, балха ха йолаш цхьаь ваха а ваха, паргIатта наб е. Цхьан дешаца аьлча, цIенхаштта хIамаш-м даьд; цкьабакъда, директора ю набараш санна, сел паргIата-м дац совхозера гIулакхьш.

Соахка цхьайолча культураштa белгала йоккхий результаташ хилар Баратова боахаме. Хохаш кхебарга баха мах планахчул диазза лакхагIа хилар. Мах-м хац сона, хохаш гIайгIа. Дошо бурилгашта нийсса лоархIаш дар хоха кортилгаш. Цу гIулакха масса хIамал тIохьаьлар лоадамбоацаш я аьнна хеташ йола петрушкен сельдорен яха баьцаш. Массаарчарел ... еагIа яр уж! Къилбаседа Кавказе хIанзалца ка рагIдаланза хIама да! Укх шера а, керттерча бухгалтера яхачох, геттара ю за совхозера гIулакхаш.

Кхы а дукха дуина йиш яр сомийбаьца даарий совховерча кхочам баьцарех. Укхаза дукха да уж, ... лаш маларра, Iажа Iобожа а моттиг йоацаш. Швамон Арушанович Баратова гIулакхий кхы тайпа оагIонаш а язъе йиш йолаш яр. Цун гIожалах, критика прах цо йоахача найсхалах, кхыча хIамаех дувца йиш яр. Цхьабакъда, цунца гучайоаккхалургьяц Грознера къайле. Из массанена ховш да укхава. Баратова административни гIулакхех хьахинна сом сомача папкашка дIаязбаь, тийга, номераш оттаяь ба. Царех цхьаьраштa юкъе дувц, Баратов сиха гIулакхера дIаваккха веза яхаш.

Цхьабакъда, саго цхьаннахьара а дIаваьккхавац Баратов. Гирляндаш санна шийна качъядача выговораштa кхы цхьаькха а тIаккхийттачул тIехьагIа совхозе болх беш вар Швамон Арушанович.

Цу тамашийнача гIулакха духтIадовлар духьа тхьовра, Баратов ший нейца бедарий метташтa юкъера гIетта ваха, бокх-боккхо тIадам божабеш бIаргех ухача хица секретарски истол дошадеш хиннача хана юха тIагIоргда вай. Ала дезаш да, из хи тIадам боккхал-баьнна ца Iеш, чакхъаккхара низ чIоагIа хиларца а белгалбоалаш хилар. Из-м духхьал ший тайпара, болатах чакхбувла тIадам ба. Грозне цхьаккха кулгалхо вац цунна духьала лоатталуш. Цкъаза хеталора: хIанз даьннад из, цу тайпара директор цхьанна дийнахьа ловргвац совхозе. Из цхьа ди дагIацар, цхьабакъда Баратов-м воагIар, дорхвенна бIаргаш а хьекхадеш, саькхваьннача лакхерча начальника холора массанахьа котбувла тIадам. ХIаьта, гIайгIа сов дукха а йийя дIакараводар.

Хи тIадам, къонахчун бIаргашкара боагIаш бола, литература тIа нагтахьа мара боалаш хилац оалаш бола тIадам хIаьта а, ше яххача гIолла чакхбоал. Мичча бесса лой а дицлу, уж тIадамаш бIаргех лагадеш вар эгара чIоагIагIа критика IотеIаер а хIамилгех каеттар а хилар. ГIийла, миска болг тардолийт цо шийх. ТIаккха цунгара тIайгIа яйе, новкъостал де, гешт де дог доагIа.

Бакъдар аьлча, велхилга цхьанне на а дийхха дац. Тайп-тайпарча бахьанех белха йиш йолаш ба тайп-тайпара нах. Ма велхалва аьнна аралаьккха указ дац. Цхьабакъда, бIаргех баьния цхьа тIадам, мел боккха из бале а, бIаргабайначул тIехьагIа дерригача къиношта гешт долда аьнна а дац указ-м.

В. ПРОХОРОВ.
(26-ча сентябрера «Правда»).

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Вай доттагIий болча

ХАНОЙ. ЧССР правительства председатель а КПЧ ЦК Президиума член а вола Йозеф Ленарт нерте латта Чехословацки партийно - правительственни делегаци ДРВ-е хиларца дувзаденна вьетнамски къахьегамхой йоккха митинг хилар. укхаза. Митинге бар ДРВ-е премьер-министр Фам Ван Донг а ДРВ-е партеи правительстван кхьбола кулгалхой а.

Митинге ше къамаьл деш Ханоя административни комитета председатела Чан Зуй Хьнга бархал аьлар ЧССР Компартена, правительствана, халкъа американски агрессена духьала вьетнамски халкъа лоаттабу къовсам цар дег тIара хьалловацаш хиларах. Ханойций цIерах цо делегацега дехар дир «Даькъала хилда вьетнамски чехословацкии халкъашта юкъера дег тIара доттагIал!» яха дешаш тIаяздаь йола байрах Праге бахача наха дIаялар.

Жоп луча хьисапе къамаьл даьча Йозеф Ленарта белгалдаьккхар, вьетнамски халкъ дикагIа хьаллацар духьа данза дарг мел доацар ЧССР Компартеи правительстваи дIахо дергхилар.

Цул тIехьагIа ЧССР правительства председатела Й. Ленарта Ханое бахача наха совгIата лаьрхIа дIаелар В. И. Ленина бюст.

ГАВАНА. Революци лораяра Комитетгий ялх шу дизар 28 сентябре дезде кийчлуш я Кубай столица берригача махкаца цхьана. Цунца дувзаденна Гаване хьайийлай норда самъердаме ши выставка. Царех цхьаннахьа Iалальмате дуккхача фотографеш тIеи планаташ тIеи хьахьенхад мехка эггара дукхагIа нах юкъе болаш йолча цу организаце истори.

ХIаьта цунна геттара юхе — вож выставка. ХьалхарчунцIара цун лоалохол символично да. Цо дувц США разведко гIайрен тIа ухийтача контрреволюционерашцарча, шпионашцарча, террористашцарча къовсамах. Духхьал цу элименташта духьала цхьана вIаштIехьбаьккха дерригача халкъа юкъара къовсам лоаттабаре вIашагIехкалр революци лораяра Комитеташ ялх шу хьалхагIа. Дукха яьча лекцешеи семача инижкашеи-чул дикагIа дувц цу йоккха йоацача выставко кубински кхерамзлен органий халача, низкъалча, кхерамерча къахьегамах а империалистически агентураца революци лораяра Комитеташа лоаттабеча къовсаме царна деча новкъосталах а.

СОФИЯ. Пловдивера дунен халкъашта юкъера ярмарка чIоагIа дика лоархIаш а дукха нах тIаозаш а я. Алхха дIадахача цхьан кIирандийнахьа укхаза хиннаб 100 эзар совгIа саг.

Къаьстта а дукха нах бар советски павильоне, хIана аьлча кIирандийнахьа ярмарке Советски Союза ди дар. Серрахьа Болгарерча СССР посольстваи торгпредстваи прием йир Болгарера кулгалду деятелаши хIаьта иштта кхыча мехкий арахьарча торговле объединеней викалаши тIа а болаш.

Торгови гIуланкаш чIоагIа айденна лел ярмарке. Къаьстта доккхий гIулакхаш тессаденнад Болгарей Советски Союзаи юкъе. ХIанз цар вIаши юкхача хIамай мах 290 миллион лев ба.

ТИТОИ, НАСЕРИ, ГАНДИИ ВIАШАГIКХЕТАРГБА

БЕЛГРАД, 27 сентябрь. (ТАСС). 21 октябре Делe вIашагIкхетаргба Югославе президент Титои, ОАР президент Насери, Инде премьер-министр Индира Гандии. ВIашагIкхийтача хана, хоам бу ТАНЮГ яхача агентства, доттагIал долча кхаь мехка паччахьалкхен деятелаш вIаши дагабаргба лоархIамегIарча дунен халкъашта юкъерча дешашта.

ГЕНЕРАЛЬНИ АССАМБЛЕЯ

НЬЮ-ЙОРК, 27 сентябрь. (ТАСС-а спец. корр.). ООН-а Генеральни Ассамблея XXI-ча сессе селханарча пленарни заседане къамаьл даьча ЧССР Делегацена керте латтача кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Вацлав Давида аьлар, США-с чIоаггIа телхаду ООН-а Устава кулгаш яздеча хана шоаш тIаийца хинна декхараш. ВIашагIкхийттача Штаташа вьетнамски халкъа духьала лоаттаю агресси Къулба-Малхбоален Азерча машараи кхерамзленнеи чIоагIа унзара хинна ца Iеш, дерригача дунен тIарча машара а кхераме я, цун маIан да дунен халкъашта юкъерча бокъоний принципаш цо чIоагIа телхаеш хилар.

Чехословаке викало аьлар, Къулба-Малхбоален Азера дов гIоттадарахи шердарахи бола бехктокхам США-на тIабуж, хIаьта укхаза из бехктокхам кхычоа дIатIабилла гIерташ американски викало дийцар вIалла теркал а да деш дита дезаш да.

ЧССР правительства, аьлар дIахо В. Давида, дизза хьаллоац Вьетнамах лаьца яьча Женевски соглашенеша маяххара долеи вьетнамски проблема къоастаяра толашагIара лард йолеи ДРВ-ес а Къулбехьен Вьетнама НФО-с дIадехараш.

ХIаца дунен чу латтача кхерамерча кхоххамо, йоахар дIахо ЧССР делегата, цIаккха а ца яьча тайпара белгалйоакх машари кхеармзлеи хьаллацара, ООН-а Устава принципаш кхоачашъяра дешашка ООН-о ловзае езаш йола роль. Духхьал из бахьан, долаш Чехословаке делегаце лоархI, аьлар ЧССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра, кхыча паччахьалкхенашцарча гIулакхашка низ юкъе ца боаккхилга кхоачашде, шоай лоIаме хилара йолча халкъий бокъон сий де декхарийла паччахьалкхенаш хилар массанена а хьалхашка бакъде деза, аламашта духьалара зулам хиларах тарра агресси мегаргйоацаш лархIа, уж белгалъяь принципаш бокъонца кхоачашъяра, уж телхаеш мел дола гIулакхаш сов чехка сопадараи ерригa паччахьалкхенаш тIахьеха езаш Генеральни Ассамблея хилар.

Германски Демократически Республика ООН-а членалла дIачуэцара тIехьа, КНР-ена ООН-ера ший законни моттиг дIаялара тIехьа къамаьл дир Вацлав Давида. Цо чIоаггIа хьаллаьцар «корейски дош» оалаш дар Генеральни Ассамблея XXI-ча сессе ден повестка тIара дIадаккхара хьакъехьа дIадехараш.

Заседане къамаьл даьча Колумбе кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Сеа Эрнандеса къаьстта уйла тIаяхийтар дерригa ядерни тохкамаш сопадара хьакъехьарча соглашенена кулгаш яданза дарг ца хилара.

Цо мегаргдоацаш лаьрхIар ЮАР-е сага бокъонаш дIям телхаелга, белгалдаьккхар кхыча паччахьалкхений чурча гIулакхашта юкъегIертилга мегаргдоацаш хилар.

ЭРХАРДА ДЖОНСОНАЦА ХИННА КЪАМАЬЛ

ВАШИНГТОН, 27 сентябрь. (ТАСС). Селхан эггар хьалха вIашагIа а кхийтта ши сахьат гаргга ха яьккхар президента Джонсенеи ФРГ канцлера Эрхардеи. Цхьан сахьатей ах сахьатеи шоаш шиъ мара воацаш дир цар къамаьл, цул тIехьагIа царех дIакхийтар министраши кхыбола советникаши.

Кепайоазон дешашта волча КIайча цIен секретара Мойерса корреспонденташка хоам бир, НАТО тIемен политически проблемаш, хьатIадсагIача шера 30 июнь кхачалехьа США-гара 1,35 миллиард доллара маьха тIема гIирс эцаргба аьнна тIаийца декхар Малхбузен Германе кхоачашдарах дола дош, торговле проблемаш, космос тохкача цхьана гIулакхаш леладарах дола дош дийцад Джонсеней Эрхардеи, аьнна. Мойерса аьлар, уж дешаш дIахо а дувцаргда президентеи канцлереи.

ВЬЕТНАМ КЪАХЬЕГАШ А ЛАТАШ А Я

Чуетташ боамбаш а деш дов а доллаше а цхьанна дийнахьа шоай болх соцабац Вьетнама демократически Республика промышленноста болхлоша. Дукха ха йоаццаш Хайфонерча механически завода юрта боахама лаьрхIа хи насосий парти дIаелар.

СУРТА ТIА: Хайфонерча механически завода монтажникаш.

ВИА—ТАСС сурт.

ЙЕМЕНСКИ РЕСПУБЛИКА ДИЪ ШУ ДИЗАР

САНА. 27 сентябрь. (ТАСС). Йеменски халкъо селхан белгалдаьккхар Йеменски Iарбий Республика хьакхайкаьча динахьа денз 4 шу дизар. 1962 шера цу дийнахьа Йеменски революце тIеракхессар халкъ доацалеши мохк дегIаахара новкъарле еши хинна монархи.

Йеменски революце ди дездарца дувзаденна тIема парад хилар Сане. Цига вар республика президент Абдалла ас-Салляль, ЙАР герзашцара низий лакхехьарча главнокомандующе заместитель инарал Абдалла Джузейлан, министараш, хIаьта иштта Йеменерча египетски бIуний командующи инарал Талаат Хасан Iарбий мехкий делегацеш, кхыча мехкий дипломатически представительствай членаш.

Революце 4 шу дизарца дувзаденна инарала Джузейлана аьлар, Йеменски Iарбий Республико хIанз керттера лаьрхIар республикана карагIдаьннараш чурчеи арахьарчеи реакционни низех лораделга да.

Параде дакъа лаьцар военни академе деша багIараша, тIема-форда флота, республикански гварде, военни полице, фецарча тIема низий, гIашлой дошлой подразделенеша.

АЬТТУВ БАЛАНЗАР

ТОКИО, 27 сентябрь. (ТАСС). Лаьттан искусственни спутник эггара хьалха орбита тIа яккха Япони гIертарах хIама хиланзар. Из хайра почтийи телеграфеи министерства баьча хоамах ракета спутникаца сигальяхийта ах сахьат даьначул тIехьагIа. Аьттув ца балара бахьанаш дувцаш дац.

ДIадув фу кийча да

Юрта боахама ерригa культураш хьувкъаяра геттара лоархIаме да фу дика кийчдаь хилар. Къаьстта лоархIаме да из баьца даараш кхедара.

Дукха ха йоацаш «Сортсемовощь» складе 42 центнер «Бирючекутская» яхача сорта кабуца фу дIаденнад Сунженски района XIX партсъезда цIерахча колхоза Кузнецова Любай звенос. Фуна лаьрхIа кабуц дIайийнаяр укхаза 6,2 гектара тIа, хIаьта планах хIара гектара тIара чуэца езар кхо центнер мара йоацача, ворхI центнер чуийцар звено болхлоша. Хьувкъаьча кабуцах 48300 сом ахча делар колхова «Сортсемовоща». ХIара гектара тIара чуийцача кабуца фух 7.800 сом пайда хилар.

Иштта балха толамаш даха вIаштIехьдаьлар звено болхлоша агротехника бокъонаша дIадеххача тайпара кабуца фу кхедара балхаш дар бахьан долаш.

Фуна дикал лакхъе йиш хилар кабуца фу чуэцара балхаш тIехьа ца далар, чуийца даьнначул тIехьагIа лаьтташ ханнахьа кийчдар, хIаьта доаггIача тайпара дIаоттадаь лоаттадар бахьан долаш.

Сийлахь-боккхача Октябра 49 шу дузача денна цар къахьегама совгIат да из.

П. НОВАКОВ,
агроном.

ОКТЯБРЬ БЕТТА ЧОТАХ

Ткъаь цхьоалагIча сентябре кхоачашъяьй нийс бетта план консервни завода жестяно-баночни цеха коллективо. ХIанз Октябрь бетта чотах бу цар болх. Планал совгIа арахийца продукци 1119 сом мах болаш я. Коллектива юкъе дукха ба кагирхой. Нормаш 114—120 процент кхоачашъеш къахьег цу цеха болхлоша М. Н. Карьковас, В. В. Сутягинас, А. Н. Ласутинас дуккха кхычар а.

Р. АУШЕВ.

КОНКУРСА ЯЙТА ОЧЕРК

КУЛГАЛХО

Хьуна кхорашен Iажашен, тайп-тайпара бос болча хьачашен хоадаьча лакхача дукъа тIара Iочухьежача, чукхийттача моттиге латт ферма доахан. Укхаза дагIа массехк цIа а доахан чудоахкаду база а. Айлуш латтача маьлха эIанараша къегаю доаркаша дIа-юха лестаю ведараши доахан чудоахкача картал арахьа мугIарех Iоттаяь латта кIала флягаши. Царна гаьна йоаццаш латт «М-72» яха мотоцикали шура кхухьаш йола автомашини.

ХIара доаркага йист хулаш, доахан доажадерашка къамаьл деш, сатем боацаш, цхьа хIама лаханза варгвоацаш санна лел кIай китель а юкхаш цхьан кога дикка астагIа лелхаш вола лохорча дегIара беркате саг. Из ва коммунистически къахьегама цIи елаьча цу кагирхой ферма бригадир Евлоев ИсмаIалий Хьусен.

Беррашха эIамига саг вар Хьусен къахьегама шерача новкъа воалаш. Кустанайски областерча Тарански районерча цхьан колхоз дар из. Дуккача балхаш тIа шийгара дика масал а гойташ хьавоагIаш вола гIалгIай эIамига саг председатела заместителалла хержар колхоза правлене. Из боккха боахам бар. Эзараш гектараш лаьтта, жа, бIаьш доахан, говраш, массехк бригада. Мичча моттиге ше болх беш вале а керттера ниа нах бале, царца мара цхьаькха а декхар кхоачашде йиш йоацилга кхетадеча Хьусена дукха ха ялалехьа ше везавалийтар ерригача колхоза коллектива. Хьо вовзара эггара дикагIа дола масал да хьа хьай вахара ниъ, Iа сенца са доах, хьона гаргадар а хийралар а фуд хар. Саг малав хара бола тешаме тохкам ба из. Хьусена цIаккха а дегаза хетацар моллагIа бола а болх. Со председатела заместитель ма вий, яхаш корта хьалъий а ца беш, шийна мамогга мугIарерча колхозхошта тара хила гIертар из. ХIара колхозхочун цIагIа ший цIагIа санна водар, дезалхочул башхагIа из хета а хетацар царна...

Iана юкъ. Шок етташ къилбаседера хьекхача михо лаьтта гIолла ударора лоа. БIаьстан юхь хьатIакхачалехьа дукха дар Iалашде дезаш. Техника, дIаде деза фу, оборудовани яр гаьнарча районера цIаяь езаш. Хьажа везар тракторашта а юртабоахама техникана а ремонт еш болча механизаторашка фу хьал да, царна фу эщ. Цу гIулакхий саготонна Хьусен наькъа ваьлар «Дизельца» кир цIаяь болхача совхоза болхлошца.

— Со доагIа, а аьле дагIац во. Иштта хилар цу наькъа а. Дерригa гIулакх чакх а даьккха цIабахка кийчлуш бар колхозхой. Массанахьа, галеш тIаоттача а «Дизела» соалоз тIехьа ювзача а улаллеш вар Хьусен. МаьркIажа бол къовдабенна дика ха яьннаяр ераш цIаболабелча.

ДIа-юха хьежача боалоза тIа лаьрххIа наха чуIе оттаьча будкача новкъостех цаI воацаш вар. Будка ниI хьа а йийла чехка тIера Iо иккхар Хьусен. ЦIогIа тохарах хIама хозаргдолаш дацар. Дарцо дIабукъаш бола никъ массе хана снегоочистителаца цIенбеш Iайна лакха лоа латтар наькъа шинна а оагIорахьа. ТIаювхача езача хIамаша ма хетта вадийтацар. Никъ эIаммига мукъагIа болча гIолла ведда халла хьалха ваьлар из «Дизела». Тракториста «Дизель» юхасоцае аьнна кулг а лостадаь цун кхоачаш юхасаца кхелехь дагадоацар хилар. ЦIаьхха сийрдаьннача лампаша къоагадаьча лайно Хьусен бIаргавайтанзар тракториста. Наькъа готтала дIа-юха вала а, лай лакхалла чура хьалъаравала а ца кхувш «Дизель» тIагIолла ворож а лоацаш тIехъяьлар, цул тIехьагIа а дикка текха а вир. Велхаш тIаветталора тракторист, цхьабараш белхаш а беха шоаш фу дергда ца ховш а бар колхозхой. Селлара Iазап шийна тIаэттача цу халача масахьте а биззача кхетам чу вар Хьусен. Ше команда а телаш хьаваккхийтар цо соалоза кIалхара. Тракторист тевир, — хьа бехк болаш хIама дац, со се ва бехке, — аьнна...

ЙIаьха а хала а операци яр ког дIабаккхийта раьза ца хиннача Хьусена яьр. Биззаь ялх бутт баьккхар цо метта уллаш. Тамаш я хIанз а лораштa из вицвенна вале. Бата тIа гIолла хьацар Iоухача лорашка цо баь бегаш бувцар цу районерча наха, цецбаьннабар цун децалах, хIана аьлча цхьан сага хазанзар цо, ахI оалаш. ТIехьагIа лораша дувцар: «Хьусен операци а яь палате Iовижача денз, цунах эхь хеташ шоаш яьха ахI, дуждадир больнице цамогаш мел иллача саго», — яхаш. Ди дIадодацар цунна нах тIехьа ца боагIаш, цунга фу хьал да ца хьожаш. Колхоза кулгалхой хьа а баьхке лаьрххIе дагабоалар моллагIа из дале а чоалхане гIулакх къоастадеш хилча, цунна хетачунга къаьстта дика ла а дувгIар. Ше метта мел яьккхача хана а хаданза вувзаденна хилар из колхоза вахарца. Дуккхаза а баркаллаш а оалаш совгIаташ тийннад Хьусена, цун хьаьнала къахьегам белгалбоаккхаш...

...Болх тоабергболаш опыт йола саг вахийта веза Iаьлий-Юртарча доахана ферма тIа, аьнна хаттар эттар совхоза кулгалхошта хьалхашка. Цкьацца балхаш даьча дуккханей цIераш яьхар цу гIулакха. Цхьабакъда, юххера сецам бир Хьусен ферма тIа вахийта.

Дукха къахьега дийзар керда вайтача ферма заведующе болх вIаштIехьбоаккхаш. Йох дика кхеташ волча Хьусена ше балха дIатIа вахача хьалхарча дийнахьа дена эрга боаккхаш тоабе болабир ферма болх. Мамогга дуккагIа юкъеэзар кагий нахи мехкарийи, шортта Iалашдир доакъар, йIохьеш тоайир доахан чулатта помещенеш, шерагIа боаржабир агитмассови болх. Дукха ха ялалехьа хувцаелар дуккхача болхлой уйлаш. Доаркаш хьинаре дакъа лаца болабелар доакъар Iалашдеча, базашта ремонт еча, ди-бийса ца къовсаш кхоачаш бора цар шоашта тIабилла моллагIа болх. — Ер-м совхоза ферма яр. — аьнна хийттараштa дIахайра укхаза моллагIа шоаш даьр мегаргдоацилга, ер совхоза хинна а па Iеш вай ферма, вай руакъа а боахам а болга.

Тоъала ха я «Экажевский» совхозе хьалха лаьтта па Iеш Наьсарен районе а из ферма хьалха латтарий мугIарашка йолаш хьайоагIа. Коммунистически къахьегама сийдола цIи лелаю ферма. ЭIамига коллектив яц Евлоев Хьусена кулгалдер. Дукха ба ферме шоай хьаьналча къахьегамца хьалха латташ хьабагIараш.

Диъ бIаьнней совгIа бежан да цар доал дер а. Цудухьа тахан дукха уйлаш ю ферма заведующе. Доахана Iа доаккхаргдолча хьатIаэза латт пхи бIаь тонн гIожа доакъар, мадаггара йоллаш я мошача хьажкIий силос а. Болх йисте баьлча хьажа йолаш я телевизор, ладувгIа радио, лакха пандар.

— Укх шера механизаци яь яьргья тха базашта, — йоах Хьусена, — хIанзле дIаоттаяьй эггара кердагIчарех йола доахан детта агрегат. Доакъар дуллилга, дола хала балхаш кхоачашлергда механизмай новкъосталца. ХIаьта цу гIулакхаша тхога торо хулийтаргья маьха дарегIа йола шура Даьхенна дукхагIа яла.

Шерагара шу массаза доала къонлу тха ферма коллектив, — йоах Хьусена. Бакъда цо яхар. ДIадахача шера укхаза балха баьхкача мехкарий Белхароева Халишата, Евлоева Радимхана, Цокиева ХIажара, Евлоева Лайлайна доахан детта хацар, говзал яцар. Цхьабакъда, хIанз царех дика доаркаш хиннаб. Из вIаштIехьдаьннад хьалхале лелаераша шоай балха опыт царна дIаIомаеш хиларца. Цул совгIа Хьусена царна дувц хьалха латтача совхозий а колхозий а кхыча фермай доаркаша болх мишта бу, дIахьех цар опыт.

— Ше хьакхоллача хозален сурт хIаранена гургдолаш, ший балхаца цун сакъердалургдолаш вIаштIехьбаккха беза болх. ДIахайта деза, тахан цо каралаьца дIахьош бола балха ниъ, цун хьинар, денал Даьхенцара а халкъацара а безам гойташ дола кизга а хинна дуккхача шерашка, боккъалдар аьлча, из мел вах латтаргхилар. ХIаьта вахаре йиззаь ший моттиг хьа па лоацар-м саг мичав, — уж дешаш хьахезачул тIехьагIа аз вIалла тамаш а янзар Хьусена хьинарах.

Цун хIара дешацара сона холу, укхазара кхаьта хьунаш, кIоарга аьлеш, цхьан хана из лийг санна ловзаш лийнна баьццара лакха довкъаш цунна мел хьамсара да.

...МаьркIажа боал къовлабенна тоъала ха яр. Йийкхаьча сигала ленар жовхьара бурилгаш санна сийрда седкъий. Юртах арайоалаш латта тхо тIадагIа ГАЗ-51 сецар. Гаьна сийрча яьлар автомашина лампаш. Хозий шоана?.. — аьлар кабина ниI хьа а йийла ураэттача шофера, доккха са а даьккха. — Хьусена ферма тIара мехкарий ба уж цIабоагIа. ТIехь-тIехьагIа чIоагIагIа екар пандара оаз. Лакхача довкъашка хаьхой санна латтача хьуна сомий гаьнаша а сатийнна ладувгIаш санна хетар мехкарий пу эшарга. Дагахьа доккхал дора аз барттайнача цу кагирхой коллективах «Знак почета» яха орден наькха тIа лепача пар бакъволча командирах — Евлоев Хьусенах. ЗлевгазвоI

М.-С. ПЛИЕВ.

Ахьмад ВЕДЗИЖЕВ

ВЕЗАШ ДУ ДОВ

БЕРАШТА ЛАЬРХIА ДОЛА ДУВЦАР

Со хIанз бархIлагIча классе ваьннав. Кхайкъ школе дIа а йига нанега хьаваннад из тха классни кулгалхочо. Цудухьа тховсара че яьй нане.

Тховсара цIе боргIал йийнай нане. Дукха ха я из боргIал тха йола — цхьа шу да, ши шу, а пхи шу да аз лаьрхIадац. Кхычерна юкъе сона беллгала хургъяцар из, нане каст-каста из боргIал бахьан долаш дов ца дувларе.

— УстагIан мах болаш боргIал яр хьона ер, — йоах нане, сох ца йоалаш, са дехарах ше из йийча санна, — Хьо, тоалув, бахьан долаш йийнар.

Аз кхетаду со шийна ца хьесталундаь цо из яхалга. Бакъда, со йист хилац, са уйла кхычакъа я, аз уйла ю хIанз се мукъа волча бIарчча ахкан.

—Багара мотт корчалуш беций хьа, — йоах нане раьза йоацаш кхы со йист а ца хинна. — МоллагIа хьаша веча а цун бехк дIаберзабе кхоачам бар хьона е цхьа боргIал.

Лестаеш дIаухийт цо боргIалах ше хьайоаха бедарггаш.

— ХIанз из йийна йолаш кIеззига сатем бовзаргба хьона, — ях аз цхьаккха хIама дагa а доацаш. — Укх лоалаха мел вола саг-м эгIаш леттар вайцара из боргIал бахьан долаш.

Ше деш леттар юкъах а дита бIаргсаьнашта тIагIолла, сога хьахьож нани.

— Тоалув хилда хьона хье харцлуйя, — йолалу из сона дов де. — КIоажош кIомлулда хьа хье харцлуйя. Со йоацчо юрг мича яр еррамо йола боргIал хьо Iовдал бахьан долаш.

О, тха лоалаха яц нани санна сиха лувш а лерах кIаьд ца луш а саг. Лоалаха-м хац сона, ерригача юрта, бIарччача районе а хургьяц. Пулеметах пхорч санна араух цун багара деашаш, бага мотор оттабича а лувргъяцар кхы сихагIа.

— Укхунна урс хьакхале ха дезар сона из хьона иштта хеталга. Хьай пхьукIоагах мо мара бIарг кхетарг бацар хьа укхун дулхах. Хьий, хIамах эхь доаца хьа бIаргаш, далла гоамденна шайтIа, — тIа-тIа оалар кIомах а оалаш дов ду сона нане.

Бегашта а доацаш новкъа хул сона «шайтIа», «тоалув» яхаш сайна нани сердар.

— Уст бийча а ергъяц селла куралаш-м, — ях аз юххера а. — БоргIал мара йий из, цу тIа а цхьа бIарг байна а йолаш.

Из човна тIа тух хьарцар дар, цIера фатаген тохалга дар. Пишка хьалхххашка уллача моарзагIах катехар нане.

— ДIавала са бIаргагучара, араавала укх чура, — сона тIахьийдар из. — Аз-м тамаш ю хьо лелача лаьтта буц яларах, ва даьла моастагIа.

Со наIарах араэккхаш букъах хьожха мара баланзар сона моарзагIа.

Сона хов нани метта ялца сай юха чуваха йиш йоацилга. Бакъда, сона иштта хов баргцIацкъам тохале из ший эгIазъяхарах йицлургйолга а. Иштта я цун оамал — цIелеторгах ала боалаш санна сиха эгIаз йоада, иштта сиха эгIазъяхар дIа а доал.

Со мара къонах вац тха цIагIа. Кхалсаг шиъ я, са нанеи, нании. Дош харцдаьлча уж шиъ цхьан оагIорахьа хул, со се цхьаьккъа вус. Цудухьа уж шаккъа цIагIа йолча хана цар фуннагIа аларах бага хьалгIоттаяц аз.

— Ираз долча наькха хилча саг йоалаерг ма хиннавий хьо, гIорт сога нани, сона ше раьза ца хилча. ХIана хьо миссел мара мича вар хьа даьда со йоалаеш.

Со аравод. Цунца хад тха дов.

Мичча бесса дале а чIоагIа доттагIал да сонеи наненеи юкъе. Мелла из серде а, мелла цо барт бетте а сох доал цун са. Сона ала хоза дош корадоагIа цунна массаза а, сона дала мерзадар корадоагIа. ХIьата из сердаш хилар-м хьисапе а дац. Ше йоккха хиннилга да йоах цо из.

— Са сардамах ловца хургба са кIаьнка, — оал цо, тхо шиъ тайна хилча.

Тха юрта мел волчоа йоаз нане оамал. Цудухьа цхьаккха эгIазводац цунна. Е цунца моастагIал долаш а вац саг тха ерригача юрта цхьа хьаьрахо хиннар воацар. Бакъда хьаьрахиннача Къовсамца цIаккха машар хургболаш яц нани.

— Къу ва из, бакъвола къу, — оал из хьоахавича нане. — Из лелача лаьтта даьла эгIазал елхар кхерам ба.

Царна юкъе моастагIал этта ши шу да. Хетаргахьа цIаккха дIа ца дала а эттад. Цар дов доалача хана со се цига вацар. Тха нани кIа ахьа хьаьра яхай. Укхо гали тарза тIа диллача кIа оза дезац аьннад хьаьрахочо Къоасама.

— Шовзткъа кийла хьоара тоъарггийй хьона? — хаьттад хьаьрахочо нане галена бIара а хьожаш.

Цкъерачоа кхийттаяц нани цо яхачоах.

— Сай кIих хьадаьнна хьоар дахьа мегаций аз? — аьннад нане.

— КIа Iо а доассадийя дIарча ларра чура шовзткъа кийла хьоара дIахьо, — дIавийрзав хьаьрахо гIулакх чакхдаьннарг а лаьрхIа.

ТIаккха эгIазъяхай нани.

— Вира хьоа биаб Iа, — тIачайхай нани хьаьрахочоа. — Гали дизза долча кIих аз хIана хьо шовзткъа кийла хьоара?

Со се цига хиннаваць. Бакъда нане ше а, наха а хьадувцачох, дуне готдаь хиннад цунна.

— Председателга латкъа хIана латкъанзар хьо? — хаьттар аз нанега.

— Кхы хIама а эшацар, къаеннача дийнахьа латкъаш лелалга мара, — аьлар цо сабарра. ТIаккха эгIазне сона бIара а хьежа тIачайхар:

— Со селла кIалйиса хет хьона, латкъаш леллал, — бежже вар со волаш санна, цIогIа деттар цо. — Эсалал я хьона ледкъалга!

Цу хана деза цхьаккха дича хьаьракочох Къовсамах дика ва ала тигац цо.

Цунна гоама воландаь сона а гоама ва хIанз хьаьрахо хиннар. Дукха уйла йир аз цунна бекхам мишта бергбар – те яхаш. Латалга-м дувца эшаш а дацар. Цо цхьан кулгаца локъам ергьяр сох. ХIаьта лоткъа а йиш яцар. леткъалга эсалал я йоахар нане.

Аз сай тайпара бекхам бе лаьрхIар цунна. Аз цунга каст-каста маргка йоацаш письмош ухийтар. Духхьал ши-кхо дош яздора аз письмо тIа.

«Плати дарам-шарам 10 коп. Хьога хьоар лечкъадаь дукхха а ахча да». Кхы цхьаккха хIама яздацар. Ховш ма дий письмошка моллагIчо а сатувсалга. Цу тайпара цаI, шиъ письмо шийга кхаьчача ахча дIадалале денар фу письмо да хьажа гIерташ хулар хьаьрахо. Бакъда пачтальон а хиннавац Iовдал. Цу гIулакхагI кхета а кхийтта, хьалхагIа цо ахча хьа ца делча письмо дIалацар йоах пачтальона. Дукха ха ялале ерригача юрто дувцар хьаьрахочунга ухаш дола письмош. Е уж письмош бахьан долаш эккхавирий а хац, е кхы хIама корадаь эккхаварий а хац нанаца дов даьнна дукха ха ялале балхара эккхавир хьаьрахо.

Цхьа ха ялалца нанена а дIахайтанзар аз уж письмош яздаьр се волга. Цкъарчоа чIоагIа йийлар нани. ТIаккха цIаьхха эгIазне сона бIарахьежар.

— ЖIале кIазилг - яI, жIале кIазилг, — моарзагIа бе беллар нане.— Из мишта мегаргдолаш хIама да, вочунга хьежжа во мишта хул, — со нанел кадайх а хинна араиккха вецаре моарзагIа кхетаргболаш бар са букъа.

Массаза а из иштта хулаш долчча тайпара со арара чувеча йицъяннаяр нани ший эгIазъяхарах.

Ший тайпара да сонеи са наненеи юкъера доттагIал. Укх дунен тIа сайла дукхагIа дезаш цун хIама доацалга хов сона, иштта дукха еза нани сона а. Бакъда тхона юкъе дов ца доалаш цхьа ди дIадодац. Тхона юкъе аьлча-м нийса хургдац, нийсагIа хургда нане сона дов ца деш аьлча.

Укх тайпара чIоагIа дов цIаккха а даьдацар сона нанe. Хьанна моттар из иштта харцахьа даргдий. Хила-м дерригa а нани бахьан долаш хиннадар из.

Каст-каста цамогаш хул нани. Е букъ лазабоал, е ког лазабоал е дог лазадоал. МалагIа тайпа лазар дус воккхача сагах ца кхеташ.

— Жи, са кIаьнк, лор воалавелахь, — дех сога нане.

Нани цамогаш ца хилийта аз дергдоацаш фу хургда. Цудухьа сайна ма могга сиха вода со нанена лор воалаве. Нанега хьож лор, молхаш лу. Из-м хила деззар ма дарий. Бакъда лор аравоаллаше сона бIарахьож нани, шийна ловчох со кхетавалар аьлча санна. Цунна хетар айса кхетадойя а йист хилац со.

— Фу деш вагIа хьо, вира бакъ, — тIачовх сона нани.

— Фу де деза аз! — се ца кхеташ санна хоатт аз.

— «Фу де деза», «Фу де деза», — дистабIара экх сона нани.

— Волле чехка Жовхьар йоалаеш вола. Гаци хьона, яла ма йоаллий со.

Жовхьар — тха лоалахо я. Нани санна йоккха саг я из а. Бакъда нанех тара цхьа хIама дац цун. Цамогаш хинначоа поал тувс цо, боабуачул леладу. Сона хов цо лазарах цхьаккха хIама ца кхетаделга, вешта нани цунах чIоагIа тешаш я.

— Цо хьо Iахаю, Iа цунга ладувгI, — оал аз нанега цо яхар динза се варгвоацилга ховшше. — Лор ма хьежавий хьона, молхаш ма еннайий.

— Соначул дикага ха воал хьо,— тIачовх нани метта юккъе ура а хайя. — Ма эцийта сога из моарзагIа хьа, аз тIаьхкаш кагъергья хьа.

Жовхьар сона гоама хилар-м дувца а ишац. Сай йиш хилча хьаьраца охьаргъяр аз цун тIехкаш. Бакъда, де хIама дац. Нанена хьалхашка Жовхьара низ чIоагIагIа бар сачул. Мишта хилац из, цунна дерригa ховрг, довзарг лоархIар нане. Тайпара доацараш дувцар цо. ХьажкIашта юкъе эгIаяь сесаг хул яхаш дувцар, бийсанна кашамашка кIай мерчаш а духхаш нах лел йоахар. Массах дар уж. Цу дерригнех тешар нани.

Дукха уйла йир аз Жовхьара футтаре мишта ергьяр-те, цо леладер харц долга наха дIа мишта хойтаргдар – те — яхаш. Дукха уйла йича хIама дагa ма дохий. Дох-те, мишта дох а ца ховш.

Тха беша къайгаш кхерае егIача мундана тIайийхаяр нане тиша коч. Цхьан дийнахьа цхьаккха сага а ца хойташ из коч лочкъайир аз. Из сага зуварг мичад аьнна хетар сона. Вешта нанена ца холуш фу дусаргдар.

— Мунда тIа яьлла са коч мичай, — аьлар нане аз коч лочкъаяь ах сахьат а далале. Тош оагадалар са. Дерригa а дехад хьона аз коч йоаккхаш со ховеннавале.

— Сона-м хIама хац, — йист хилар со.

Массаза а санна тIагIолла бIаргасьнашта сога хьахьежар нани.

— Волле, а тиша гали дIадолла цун метте, — аьлар нане кхы хIама согара хо а ца денна.

Гали а сона эшаш дар. ХIамма а дергдац, лаьрхIар аз сай дагахьа, сарралца гали а коч а йоацаш мегаргья мунда. Уж шаккъе сона эшаш да. ХIанз цхьа кIод хилча мел эшар долаш да. Из а хьаэца мара ца дезаш цIагIа да.

Сарахьо, Iул цIадоаггIача хана мунда тIара хьаьккха тиша коч а ювхаш, юхьмарех кIораш а хьаькха говра баьри къайла ваккхал йолча Жовхьара лакхача хьажкIашта юкъе вар со. КIеззига ча чу а делла гали доаллар са бе.

Цу хана массаза а санна коанаIарга Жовхьар йоагIаргйолга сона ховш дар. Бежан чудалар кхераш лорайора цо ший беш. Кулгашца хьажкIаш дIа - юха а тетта хьакъадар со. Лоацаелча санна согахьа хьахьежар Жовхьар. Шеко яцар, сох эгIаяь сесаг цунна хийтта хиларах. ТIаювхаш тиша коч, батах хьийкха кIормIадаш, бе доаллаш кIод — иштта хул вхаш ювцар Жовхьара эгIаяь сесаг. Из сурт дар хIанз са хиннар а.

— Укхаза а со ца яхийта йоал хьо, — кIодаца фо е хоададеш тIаволавелар со Жовхьара.

Коча юх кулгашца хьал а лаьца лийг санна масса едар Жовхьар.

Ши ди даьккхар Жовхьара метта уллаш. Цул тIехьагIа анаш дIадаьлар цун. Цхьаболчар-м из лоро дарба дарах хилар йоехар, бакъда со хIанз а шек ва кхераенна сов масса ядарах дIадаьннадий-те уж яхаш.

Бакъда аз даьр нанех къайла даханзар. ЭгIаьча сесага форма Жовхьара шийна хьа ма йийцца а кхетадир цо из са болх хилар.

— Ханал хьалха со каша яхийта вала ма воаллий хьо, — лувра нани. — Хьо тIалела лаьтта яьда чудахар кхерам ма бий... Дега тоам бергбола хIама мича хазийтад Iа хье кхеллача дена...

...Цхьа ди далац нане сона дов ца деш. Иштта я цун оамал. Дале а сол дукхагIа дезаш хIама дац цун. Сона ала хоза дош корадоагIа, дала мерза деар корадоагIа.

— Са сардамах ловца хургба са кIаьнка, — оал цо тхона юкъе машар эттача.

Из-м сона сейна а ховш да. Гой, хIанз бархIлагIча классе ваьннав со. Ча яьй нане из гIулакх бахьан долаш, цхьа бIарг байна боргIал а йийна.

МОСКВА ТАХАН. Калинина цIерахча проспекте хьалъю гIишлош. Ухказахьалъеш латт 29 этаж йола йиъ административни здани, 24 этаж йола нах чуIергбола пхиъ корпус, кино-театра здани, булочни-кондитерски, книжни магазин. Из еррига комплексхургдола шу чакхдоаллаш хьалъяьйистеянкха лархI ухказа.

С. ПРЕОБРАЖЕНСКЕ сурт (ТАСС фотохроника).

СПОРТИВНИ ХОАМАШ

ЧЕМПИОНАШ БЕЛГАЛБАЬННАБ

Йистеяьннай йиъладгIча республикански спартакиада финале лайвача шахматистий яхьаш, «Труд» команда «Буревестника» шахматистел котъяьлар, счет 7:1. ХIаьта счет 4,5:3,5 а йолаш спартаковцаша «Урожай» команда эшайир. «Локомотив» «Динамол» котъялар.

Спартакиада чемпион хилар «Труд» команда. Цун юкъе бовгIа спорта мастер Г. Мошкович, мастералла кандидаташ В. Слепов, А. Богданов, С. Кастарнов, А. Хасанов, пхьоалагIа разряд йола В. Лежнев, В. Федорова, шоллагIа разряд йола Л. Веркина. Царна массанена спартакиада чемпионий денташ, маьхера совгIаташ, пхьоалагIча степена дипломаш деннад.

ШоллагIйола моттиг «Буревестника» шахматисташа яьккхар кхоалагIъяр — спартаковцаша.

В. ЛАНСКОЙ.

ФУТБОЛ

Футбола судахой республикански коллеге сборни команда Гудермеса футболисташца укх деношка ловзаш хилар.

Счет 2:1 йолаш котъяьлар республикански судахой коллеге команда.

В. ПОСТНОВ.

ОБЩЕСТВЕННИ АКТИВА НОВКЪОСТАЛЦА

Дукха ха яьннаяц къахьегамхошта культурни гIулакхаш дара даькъе толамаш дахарах Шелковской района культура болхлошта КПСС обкомеи Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советеи карара-кара тела цIе бай ракх енначул тIехьагIа денз.

Уж толамаш даьхад районе семинарски занятеш, консультацеш елга, опыт дIа-юха эцара клубайи библиотекайи заведующеш вIашагIетталулга система а хинна дIаоттар бахьан долаш. Юкъарча профсоюзни собранешка дувца увттаду культпросветучрежденей балха дешаш, кхоачамбоацараш гучадоах. 1966 шера 2 юкъара профсоюзни собрани яьй. ТIехдика болх бу клуб, библиотека яха цIи яккхар духьа ях йоаржаяьй районе клубаштеи библиотекаштеи юкъе. Яхьа условеш хIара болхлочоа дIайовзийтай, бIаргагургйолча хьалтехай.

Болх иштта дика вIаштIехьбаьккха лелабар бахьан долаш тIехдика болх баьб аьна дипломаши Сийлен грамоташи еннай Каргалински берий (зав. Низненская), «Шелковской районни берий (зав. А. Баданкина), Староглаловски юртарча (зав. О. Синукаева). Каргалински боккхагIбарий (зав. Светличная), кхыча библиотекашта. 1966 шера хьалхарча ялх бетта хьокхамаш а дика да цу библиотекай. Масала, Староглаловски библиотека книжкай фонд 9946 экземпляр я, уж дешаш 595 саг ва. Книжкаш дешарий конференцеш яьй — «КIарцхал дола аьшкасаьрг» яхача Курданова, «Мишта чIоагIлора болат» яхача Н. Островске язадьча книжкаех лаьца. М. Джалиль ваь 60 шу дизара хетаяь литературни сайре яьй. Цу библиотеко дика болх бу берашца. Хьалхарча ах шера бераш та 6 утренник даьд.

Дубовски юрта культура ЦIеннеи Каргалински юрта зональни библиотеканеи «ТIехдика болх бу культура ЦIа», «ТIехдика болх бу библиотека» яха цIераш яла оттаеш йола материал кийчъеш я хIанз культура отдели цун моттигера комитети.

Боккъаллар аьлча, геттара цхьалха я Каргалински библиотеке. Хоза кийчъяьй КПСС XXIII-ча съездах, ЦК майски Пленумах, колхоза пхе шера планах лаьца отталь гойтара агитаци.

1966 шера хьалхарча 6 бетта книжкаш дешарий 3 конференци яьй «Брестски крепоста турпалаш» яхача Смирнова, «ТIаьръюкъе улладог» яхача Шемякина книжкаех лаьца, колхозе исхалий ду тха доахажа леладелга вIаштIехьдаккхарах.

4 литературни тематически сайре яьй — «Эгтара хьалхара эрсий революционераш - декабристаш», «М. Джалила 60 шу дизарга», «Масаза а дийна вола Ильич», «XIX-ча бIаьшеренера эрсий художникаш». Советски Iавдала 50 шу дизара хетаяь сайре я хIана кийчъеш — «Советски литературана юкъера юртарча коммунистий образаш».

Зональни библиотека йолча цо доккха методически новкъостал ду культура кхыча учрежденешта. Библиотека болхлой каст-каста хул гаьнарча дагIенашкара хьайбаш лелалераш, комсаш кхееращ болча. «Карл Маркса вахар» яха книжкаш дешарий конференци яьй библиотека МТФ йолчча, жа лоргаш боахка болхлой болчча. Алхха дIа-юха лелача библиотекашкара книжкаш дешаш ва 150 гаргга саг. Наха юкъе мероприятеш чакхъяхара библиотекана доккха новкъостал ду 7 сагах латтача Совето.

Дубовски культура ЦIенна 1952 шера денз кулгаллеш хьавоагIа культпросветбалха энтузиаст вола Кочетков Михаил Иосифович. «Путь к коммунизму» яхача юртбоахама артела колхозхошта духхаезаенна салоIа моттиг а хинна дIаоттад иа культура ЦIа.

Гобаьккха яь карт, егIа гаьнаш я культура ЦIен, чухьа паровой отоплени я, дика тоадаьд, йоаго хIама Iалашъяьй.

Культура ЦIенна доккха новкъостал ду колхоза правлене. Чулоацам дика болаш боккха политически болх бу культура ЦIен активо наха юкъе. Хоза кийчъяь а пайдана а стендаш я: «1966—1970 шерашка вай колхоза хургдола кертера хьокхамаш», «1966 шерара колхоза социалистически декхараш, вай колхоза 7 шерара хьокхамаш», «Колхоза фу лургда КПСС ЦК майски Пленума решенеша». ЧIоагIа уйла тIаозаш я хIанз кийчъеш йола стенд: «Вай юрта 50 шера».

Сакъерламе а чулоацам дика болаш а я ДК совето чакхйоаха тематически сайренаш, диспуташ. Масала, культура ЦIен совето 1966 шера яьй «Саг ваьв» яха обряд. «БIаьстен дено — шера кхоаб», «Вай малкаш» яха тематически сайренаш, «Фуд шоана ха безам бар, кагийнах?» яха диспуташ, кхыяраш.

ХIара кIиранди лектора ди лоархIаш да культура ЦIагIа. Алхха укх сентябрь бетта цига йийшай 4 лекци. ХIанз «Вай юрта быт» яха сердалцара газет кийчдеш я культура ЦIен совет, сентябрь бутт бовш араларгда радиогазет.

Октябрь бетта хьалхарча деношка болх бе йолалургья ректоралла чIоагIъяь И. Т. Винокурова а йолаш йола «Быт унахцIено хилийтар духьа» яха халкъа культура университет.

Культура ЦIено йоккха моттиг хетаю художественни самодеятельность дегIайоалаяра, кхашкарча къахьегамхошта деча культурни гIулакхашта. Культура ЦIагIа болх беш я интеллигенцех цаIи колхозахоех цхьаьнхеи ши группа чуйоагIаш йола драматически кружок. 8 саг юкъевола эстрадни, 18 саг юкъевола духовой, 12 саг юкъевола халхара, 50 саг юкъевола илли оалара вокальни, художественни дешара кружокаш.

БIаьстан юхье кхашка балхаш дечен ялаташ чуацачей хана даим болх беш хиннай агитхудожественни бригада. 18 сентябре С. М. Кирова цIерахча культурай салаIарей паркa Зелени театре концерт оттадир ДК самодеятельни артисташа.

Культура учрежденеша уж тIехдика толамаш даьхад моттигерча общественни, боахама органаша массови мероприятеш чакхйоахача, культура учрежденей материальни база тоечa доккха новкъостал деш хилар бахьан долаш.

Цу беррига балха кулгаллер культура отдел я. Цига кийчъяь я моллагIча дешах консультаци эца йиш йолаш йола «Клубни болхлочоа долча новкъостала» яха методически уголок.

Наурски района культура болхлошца ях лаьцай Шелковской районо. 1966 шера социалистически декхараш тIа а ийца, гома чу а доахаш, бIаргагургдолча моттиг хьалъехка дала. Цу шин района юкъе латтача социалистически яхьа итогаш йир июль бетта. Цу гIулакха Наурски районе яха хилар КПСС райкома секретарь И. Фарнеева, культура отдела заведующи, МК председатель.

Районни культура ЦIено ях лелаю Каргалински станицерча ДК-ица.

Цхьабакъда, ца аьлча варгдац, иштта дика хIамаш доллашехьа а, культура учрежденей балха юкъе дукха кхоачамбоацараш а хилар. Социалистически декхараш тIаийца а, хIара семинарски занятe, профсоюзни собране дIадувцаш а доллашехьа, хIанз а уж хьал ца оххаш дукха библиотекаши клубаши я.

Культура отдела МК-ас шин вассадаьнешка ладувгI клубийи библиотекайи заведующешка. ХIаьта районе хIанз а тIехьа я лелаш, массови мероприятеш чакх ца йоахаш йола клубаши библиотекаши. Масала, геттара агитацеца во кийчъяьй Староглаловски станицера клуб, кIеззига хул массови мероприятеш. Июль бетта денз цига заведующелла болх беш я культпросветучилище йистеяьккха йоI, хIаьта болх нийсача новкъа баккхара цунна новкъостал эза деза.

Цхьаннха а книжкаш дешарий конференци яьяц Старо-Щелковски станицерча библиотеке (зав. В. Фадина).

ХIаьта, нагахьа санна культура отдело, моттигерча профсоюза комитето царга каст-каста ладувгIаре, денна, лертIа новкъостал доре, уж учрежденеш а хургъяр дикагIчарна.

А. МИСЛАУРОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР культура министерства методист.

ЛИЙХАРАШ КОРАБАЬЬ

«Со кIалхарваьккхараш лаха новкъостал де сона!» — аьнна МООП-а паспортни столага дехар дир Советски Эскара эпсар хиннача Н. И. Шматова. 1942 шера Ищерски станицера гаьна воацаш хала чов а хинна ара висавар лейтенант Шматов. Ший кулгаши когаши дохьадар кхераш сахиллалца лаьтта гIолла текхаш вахар чов хиннар. Сатоссача хана Кречетова хутора йистте дагIача цIенна дIатIакхаьчар из. Эггара хьалха кIаьнка бIаргвайра советски эпсар. Шийца нана а яьккха, шоай отар чу латтача саьргашта кIал кхакхашта юкъе а велла дIалочкъавир цо Шматов. Эрсий кхалсаго — патриоткас шийна могаш дола гIулакх дора дсарахочоа — човнаш ехкар, хий моладора, даа хIама лора немцашка шийна мотт тохар кхерам боллашехьа а. Лоаллахарча, председатела - староста Бычкова цIагIа яр фашистски штаб.

Цкъа цхьан бийсанна хутора геттара гарга кхаьчар тIом. Советски бIухоша мукъаяьккхар из. Цхьабакъда, ше кIалхарваьккхараш корабанзар Шматовна. Хуторера кхычахьа дIабахабар уж. Цу хьакъехьа дийцад 1964 шера 22 декабре арадаьннача «Грозненский рабочий» яхача газета тIа.

24 шу даьнначул тIехьагIа юха а леха волавелар Н. И. Шматов ше кIалхарваьккхараш. Уж хьалаха цунна новкъостал дир МООП-а паспортни отдела йоккхагIча инспектора милице капитана М. Т. Кругловас.

Вийрза а вийрза ше госпиталера араваьнначул тIехьагIа цкъа санна дуккхаза а хиннав Н. И. Шматов хьалха ше тIем тIа лаьттача моттигашка. Юххера а, хуторен Ищерски станицеи хьалха денз баьхача нахаца къамаьл даьчул тIехьагIа хайра цунна ше, чов хинна советски эпсар, лечкъаваь воаллаваьча цIен-нана Кравченко Татьяна Ивановна хилар. Цхьабакъда, тIом дIабаьнначул тIехьагIа из мича яхай ховш цхьаккха а вацар.

Т. И. Кравченко лохаш йолча милице капитана М. Т. Кругловас Ищерски станични Совете хабар дахьийтар из хоатташ, цул тIехьагIа Совета председатела МООП-а паспортни отделага жоп дайтар. КравченкогIар, тIом сецачул тIехьагIа дукха ха ялалехьа шоай цIа а дехка, баха Гудермесе дIабахаб, аьнна. Цхьабакъда, КравченкогIарах милицена ховш цхьаккха а хIама дацар, пудухьа Кругловайна де новкъостал а дацар.

Цунах сатедаь Iанзар милице капитан Круглова. ДIахо КравченкогIар дезал лохаш, уж бовзаш хиннача нахага хоатташ яр из. Иштта лехаш, юххера а, Ищерски почтови отделене начальникагара хайра Т. П. Кравченко мар массехк шу хьалхагIа Гудермесе веннилга. Цу гIулакхо дагадохийтар цунна Гудермеса ЗАГС-а бюрогара новкъостал леха. Иштта вIаштIехьдаьлар КравченкогIара дезала Гудермесе хинна адрес ха.

Ше Гудермесе а яха, цига хьалхагIа Кравченкона лоалаха баьхача нахаца къамаьл де дийвар капитана Кругловай. Цигара гучадаьлар Т. И. Кравченко ший воIаца 1956 шера яха Донбассе дIаяха хилар. Бокъонца мича яхай лоалахошта хацар.

ЦIаьхха а кхы цIаькха а тайп-тайпарча городашка хаттараш кхахьийта дийзар М. Т. Кругловай. Юххера а Кравченко адрес корадир. Мария Тимофеевнас кхозза каьхат дахьийтар хьалха Кречетова хуторе яьхачунга, хIаьта кхоззе жоп а дера. Н. И. Шматов лечара ваьккхар бокъонца из йий-ций ха дезаш дар. Белгала бакъ хиннад Кречетова хутор фашисташа дIалаьцача хана Т. И. Кравченкоси цун воIа Ванюшаси советски ши эпсар лечара ваьккха хилар. Царех цаI вар Н. И. Шматов.

Каьхаташ дIа-юха ахийта болабелар Шматови Кравченкои. ВIаши бовза шоашта новкъостал дарах дегтIара баркал йоах цар милице капитана М. Кругловайна.

В. ЮХНЕНКО.
«На службе народу» яхача газета редактор.

ХРОНИКА

Дуккхача шерашка, хьинаре общественни болх барах а яьча дийнахьа денз 75 шу дизарца дувзаденна а Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиумо Сийлен грамота еннай.

Морозова Евдокия Ильиничнайна.

Цкъа яздаьчох цIаькха а

«ХЬАЧЕХИ МАЬКХАХИ ЧАЬХИ»... А. МЕРЖОЕВА РЕДАКЦЕ ДАЙТАЧА КАЬХАТАХИ

Укх шера 27 августе арадаьннача «Сердало» газета тIа кепатехаяр «Хьачехи маькхахи чаьхи» яха С. Парова язъяь критически корреспонденци. Цу материала тIа дувцар Наьсарен-Вокзалерча тикашка эца хьачаш а кхыбола сом а боацаш Орджоникидзе аха безаш хул наьсархой, яхаш. ХIаьта иштта критика йора «Экажевский» совхоза СурхотIарча отделене кхашка балха боахкача механизаторашта, шоферашта чам бола даа хIама кийчдац, яхаш.

Лоацца аьлча, автора ший материала тIа дийцараш районе бахача а болх беча а наха эша гIулакхаш дар.

Наьсарен райисполкома председатела заместитела А. Мержоева парх аьнна йохае лаьрхIар цу тайпара яь уйла. Газета тIа кепатехача материала тIа дувцачох хайра дош хеташ хинначох тара дац А. Мержоева редакцега дайта жоп. Хетаргахьа эпистолярни творчестве дика ка маьхал йоалаш къахьегаш ва райисполкома председатель заместитель. Хьажал цо мишта язду: «Юрта боахама Наьсарен производственни управлене заготовкай инспектора нов. Муружева тхога хоам ма барра, 27 августа арадаьннача «Сердало» тIа хиннача «хьачехи...» яхача корреспонденце тIа ювца факташ хиннай, вешта аьлча «Назрановский» совхоза ПхьиленъангиЙ-Юртарча отделенегара хьачаш дIайийбе ца тугаш хиннай райзаготконтора, бакъда, юрта боахама управлене заготовкай отдел цу гIулакхага хьежачул тIехьагIа дош къоастадаьд».

Нов Мержоевна хьехар де дахкац тхо, бакъда, нийсагIа хургдар ше яздер хьалхагIа фуд а хьежа мара цо кулг ца яздича. Фу мах ба цу тайпара дайтача каьхата, фу лу цо газет дешарашта, фу пайда ба цох хьабала?

Тхо-м А. Мержоева каьхат мишта язду хьажа мича доахкар. Тхона дагадаьллар-м наха эшаш бола сом а баьца даараш а тикашка хургдола гIулакх вIаштIехьдоаккхилга ма дарий. ХIаьта нов. Мержоева саг кхетаргвоаца дешаш лехад. «Дош къоастадаьд» — мишта къоастадаьл из — соми баьца даараши тикацка хургдолаш къоастадаьд, е каьхата тIа къоастадаьд. Ше язъяьр «яьсса отписка» хиларах А. Мержоев кхетаргва, нагахьа санна 20 сентябре арадаьннача «Сердало» газета тIа кепатеха Экажкъонгий-Юрта вахаш волча Х. Мержоева каьхат цо деше.

Атта «къоастаду» райисполкома председатела заместитела шоллагIа дола дош а. Кхы а кегаденна да дIахо цо яздер:

«...Факташ конкретни ца хилар бахьан долаш вIаштIехьдаьннадац СурхотIарча отделенех яздаьр тахка: дувцаш дар маца, СурхотIарча отделене малагIча бригаде хиннад хац, «шоферен» «механизаторен тайпан цIераш малагIаш я хац...».

Оаш дувцари яздери фуд хац сона аьлча санна атта кIалхара вала гIерт А. Мержоев!

Дувцаш дар «маца хиннад» хIана хац А. Мержоевна? Газета 27 августе арадаьннад аьнна хьалхарча оагIон тIа дIаяздаь да. Из бакъ хиларах шек вий хьогI А. Мержаев?

Газета тIа дувцар тахка цхьаькха а хIама новкъа хиннад райисполкома председатела заместитела — «механизаторен шоферен тайпан цIераш малагIаш я хац». СурхотIарча отделене кхашка балха боахка беррига механизаторaш лертIа даа хIама доацаш хилча царна юкъера тайпан цIи яьккха цаI белгалваккха хIана гIерт-хьогI А. Мержоев. Цу хана эггара мецагIа висар лаха гIерташ хиннав-хьогI из.

Цхьаькха а да белгалдаккха дезаш. 27 августа арадаьннача газета тIа хиннача критически материала жоп далара (А. Мержоева деннар санна долчоа а) 17 сентябре кхаччалца ха яьккхар Наьсарен райисполкомо. А. Мержоевна цIаькха а хьалха даьккхача зене хургдац кепайоазон тIа араяьннача критически материалаша дувцар бокъонца тахка а техка ший ханнахьа жоп дала дезилга.

М. МУСАЕВ.

Редактора зам. А. А. МЯКИЕВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора—2-41-23; редактора зам.—2-30-91; бехктохкана секретара — 2-45-48; партийни вахара, промышленни, юртбоахама, культура письмойи отделий — 2-25-72; корректорски — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-30-91; ответственного секретаря—2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революци проспекту 7/84.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ04496, Заказ № 4907.